

I. SLIKA

To je sejna soba v VI. podružnici radia Center. Opremljena je, kakor so pač opremljene take sobe, v bistvu pa je prazna in pusta. Na več strani vodijo vrata v studio, pisarno direktorja šeste podružnice, na hodnik in drugam. V Kremžarjevi pisarni je veselo in glasno, člani podružnice praznujejo. Čujemo vpitje, petje, magnetofonske posnetke, napovedovanje "želj", reklame in drugo. To se sliši tudi v sejno sobo, ki je zdaj prazna; a že priplešejo vanjo drug za drugim, držeč se za roke Kremžar, Kremžarjeva, Klander, Matilda, Helena in pojejo "Mi se mamó radi...". Tako preplešejo sobo in se morda še vrnejo in igrajo "Abraham 'ma sedem sinov, sedem sinov Abraham"... "vsi jeli, vsi so pili, vsi so delali Tako". Delajo razne norije...

HELENA: (Se izviije in se sesede na stol, obsedi sama in utrujena)

KLANDER: (Jo kliče pri vratih) Pridi za nami, no.

HELENA: Ne morem več.

KADIVÉC: Kaj je s tabo, Helena.²

HELENA: Nič. Utrujena sem in dovolj imam vse te norije.

KADIVÉC: Saj jaz tudi.

HELENA: Skačemo okoli ko opice in se deremo.

KADIVÉC: (tesno k njej) Včasih si mislim, da bi bilo dobro pustiti vse skup in oditi. Če bi ne bilo tebe tu, bi že davno odšel. (Jo hoče poljubiti.)

KLANDER: (Pogleda skozi vrata) Kaj ne bosta prišla nazaj not.²

KADIVÉC: Takoj.

HELENA: Tudi jaz, veš, si večkrat mislim, da bi najraje pustila to službo, če bi ne bilo tebe tu med njimi.

KADIVÉC: Kadar imamo te naše seje in sestanke, ki se vlečejo ko kurja čreva, mi je, da bi vse skup poslal k vragu. Ko pa pogledam tja prek, kjer sediš ti in, se mi zdi, da je nekaj vreden tudi ta nevidni most med nama čez mizo.

HELENA: (se ga brani, ko sili v njo) Molči, Franc, ne govoriva o tem tu v tej sobi. Nocoj ne!

KADIVÉC: Nocoj, ja. Pa pojdiva nekam ven, pustiva jih, izmuzniva se.

KREMLJAR: (odpre vrata) Pa pridita spet not. Bosta videla, kak ga Klan-
der serje.

HELENA: Slaboumno. Slaboumna ta naša nagrada, zabava, slaboumen direk-
tor, ves ta naš radio. Ne vem, zakaj ne morem vstran...

KADIVEC: Saj ti pravim, pojdiva stran od tod, nekam ven.

HELEN A: Ne mislim zdaj. Tako vstran, za vedno, da bi nikdar več ne vi-
dela teh obrazov okoli sebe.

KADIVEC: Saj. Helena s tabo grem, kamor hočeš, stran od hiše...

HELEN A: Pijan si.

KADIVEC: Nisem. Prišežem ti, ljuba, da bom pustil ženo in otroka, če
odideš z mano. Če boš moja.

HELEN A: Ne boš ne! Ne govori tega!

KADIVEC: Pa ti. ² Bi lahko prenehala z njim?

HELENA: Jaz še vsaj poročena nisem.

KADIVEC: (že razgret) Pojdiva že zdaj, bodi moja n-ocoj! Prosim, Helena,
bodi moja, daj mi nocoj, zakaj mi nikdar nočeš dati...

HELEN A: Ne nocoj, samo ne nocoj, kdaj drugič.

KLANDER: (pride že precej nadevan) Tu sta, smo vaju že pogrešali. Saj
vseeno ni tako za en drek ta naš radio, kaj pravita. Nagrado smo do-
bili in nazadnje je res, da se dobro razumemo.

HELENA: Če smo pijani.

KLANDER: Kaj pijani! Včasih moramo biti pijani. Na, pij Kadivec!

KADIVEC: Ne bom, saj vidiš, da sem že fajhten.

KLAN DER: (sili Heleno) Pa ti!

HELENA: Daj mir, bruhala bom.

KADIVEC: Tak nihče noče piti z mano. Lepo. Takrat v hosti smo vsi pili
iz ene čutarice, če smo le imeli kaj. Danes se nas vsi ogibljejo. Seve-
da, danes so drugi gori.

KADIVEC: Ne bodi siten, stari. Vsaj danes ne. (Mu vzame steklenico in
pije iz nje)

KREMLJAR: Kam ste pobegnili? ² Ste zmatrani? ² Nikar, naš kolektiv ni nik-
dar utrujen. Vedno pripravljen na nove napore, kaj. Pridite vsi sem!

MATILDA: (se že tudi opoteka) Posneti moram še najpopularnejšo slovensko radijsko oddajo "želeli ste poslušajte"... "Ljubi mami, Marijo Bndrkovi želijo vse lepo vsi njeni, da bi še dolgo zdravo in čila... moške lovila..."

KADIVEC: In nikdar otroka dobila.

KREMŽARJEVA: (Razposajeno bere nekakšno čestitko) "Kolektivu šeste podružnice čestita k nagradi, in da bi se še dolgo dobro razumeli, predsednik izvršnega... odbora občine".

KREMŽAR: Tako, ja. Predsednik. Pijem še enkrat na zdravje naše nagrade. Dragi tovariši, dragi sodelavci: posluh!

KLANDER: Tako ja, govor, govor!

HELENA: Kaj ni bilo že dovolj govorov za danes. Dovolj, glava me boli.

KREMŽAR: Dol z oportunisti. Dovor! Mi smo narod govornikov! Povem vam torej, da je ta naša nagrada več vredna, kot si vsi vi mislite. Ne gre za tisti milijon, ki smo ga dobili, gre za veliko več. Gre zato, da smo res povezani med sabo, da se imamo radi, da smo najbolj homogen kolektiv. Poslušajte! Homogen - kako ponosno to zveni. Od vseh osmih podružnic je prav šesta - hom-ogena. Mi se ne kregamo med sabo, se ne žremo, ne intrigiramo. Zato sem ponosen, da sem direktor takega kolektiva. Zato še enkrat dvigam čašo. Zahvaljujem se vam za požrtvovalnost, medsebojno razumevanje in sploh. Kajti brez vas bi tudi jaz nekje ne mogel ustvariti tega, kar sem...

MATILDA: In sploh!

KREMŽAR: Na zdravje. Pijte! (Sili s pijačo in vsi, razen Helene spet pijejo... Začno n-ekaj peti... Kričijo, se vsevprek objemajo...)

KALNDROVA: (Vdre) Prosim, če bi se malo manj drli! Otroci se ne morejo niti učiti, tako kričite. Saj to ni gostilna, ampak radio.

KLANDER: Kaj boš stara! Spij kaj z nami!

KALNDROVA: O, ti pa še piješ z njimi, pijanec! Da te ni sram. Domov pojdi!

KLANDER: Dobili smo nagrado, pa praznujemo, zakaj pa bi ne smeli.

KLANDROVA: Vedno te prinesejo okoli, najmanjšo plačo imaš, doma vsak dan udrihaš po njih, tu pa z njimi piješ.

KLANDER: Eh, kaj boš, kaj boš...

MATILDA: Gospa, sedite, praznujte z nami!

KLANDROVA: Meni ni treba piti, kadar se vašemu direktorju z azdi, saj nisem tu v službi.

KREMŽAR: Kaj se boš držala, Klandrova! Saj se poznamo!

KLANDER: (zbere vso korajšo) Čuj stara, doma se deri. Domov se pobe-
ri!

KLANDROVA: A, na p^omene bi se drl! Glej, g^a, kak je korajžen pred dru-
gimi. Tem tu pa si ne upaš nobene zabrusiti. Zato pa nisi nikamor pri-
lezel, ker se samo doma napihuješ in kritiziraš. Pred drugimi pa si
tiho, zato so ti dali hišniško stanovanje. Drugega nⁱ delal po vojnⁱ
ko sedel po sejah, tako da imaš že podplat na riti.... Samo, da si bil
ti zmerom tiho, zato so drugi zlezli gor, ti pa si obtičal tu v tej
posrani podružnici!

KLANDER: Ne deri se!

MATILDA: No, nismo se zbrali, da bi poslušali družinske preprire.

KREMŽAR: Na, Štefka, popij kaj!

KLANDROVA: S tabo pa sploh ne pijem.

KLANDER: Ne bodi tak napihnjena.

KLANDROVA: Dobro; s tabo se bom že doma zmenila, vas pa prosim, če bi
bili malo bolj tiho, otroka se pripravljata za šolo. Ti pa glej, da mi
prideš čimprej domov!

KLANDER: Ne bom! Saj nisem nobena copata!

KLANDROVA: Pa si, si! In se tega niti ne zavedaš, saj to je ravno ža-
lostno.

(gre in vsi so malo v zadregi)

MATILDA: Tako pa smo jih malo slišali.

KLANDER: Ne smete ji preveč zameriti, taka pač je. Vzela me je, ker
sem bil funkcionar na okraju! Mislila je, da bo vse dosegla ob meni,

da bomo nekoč celo v prestolnici kaj pomenili, da bomo lahko šolali otroke; pa so okraje ukinili; drugi so šli naprej, jaz pa sem obsedel; pa kaj bomo zdaj spet s tem začeli, nič, nič je vse skup, pa saj sem že tudi malo fajhten.

KADIVEC: Pusti zdaj to, stari. Vsaj nocoj! Veselimo se!

KREMŽARJEVA: Tako je, ja. Ne smemo pustiti, da bi nas kdo nocoj spravil v slabo voljo. Praznujmo dalje!

HELENA: Domov moram; slabo mi je.

KREMŽAR: Ne, zdaj ne pojdeš nikamor. Zmeniti se moramo, kaj bomo naredili z nagrado.

MA TILDA: Razdelimo si jo.

KREMŽAR: Ne, to pa ne. Ne smemo. Nagrada je kolektivna, za vse. Za študijske namene. Nekam bomo šli skupaj in si ogledali kak radijski center. Izpopolnjevanje, tovariši! Nekam na ekskurzijo, recimo v Beograd!

MATILDA: Zakaj pa v Beograd, za božjo voljo?

KREMŽARJEVA: Tam je bil dve leti pri vojaki.

MATILDA: Ne, nekam vem pojdimo. V tujino! Pariz! Tam je še vedno prava moda. Danes si že vsak vlačí cunje iz Trsta; in ravno to je malomeščansko.

KADIVEC: Babe, ja, saj smo radio, ne pa modni salon.

KREMŽARJEVA: Jaz predlagam - London. BBC. Veš, kakšne nadaljevanke tam snemajo!

KLANDER: Jaz tudi predlagam, da si nagrado razdelimo, jaz sem ves v dolgovi.

KREMŽAR: Saj sem rekel; da je ne smemo deliti. Je skupna - za ves kolektiv.

KLANDER: Potem pa predlagam, da gremo nekam na vzhod. Ceneje je in bližje. Budimpešta, Varšava, Sofija... Tam sonce vzhaja. Vedno, zdaj pa še prav posebno; od zahoda smo že tak čisto okuženi.

KREMŽARJEVA: Prav imaš, nekaj sem brala o tem.

HELENA: Kaj ko bi kdaj drugič odločali o tem, jaz moram domov.

KADIVEC: No, potem pa grem še jaz.

KREMŽAR: Kam se ti vedno tako mudi, Helenca! Ne pokvari nam veselja.

KLAN DER: Prav, saj moram tudi jaz dol, sicer bo prišla še enkrat nazaj moja boljša polovica.

KREMŽAR: Kar reci močnejša.

(Telefon zvoni)

KLAN DER: Saj sem rekel, zdaj kliče pd vratarja.

KREMŽAR: Se bom jaz oglasil. Strogo! (Dvigne slušalko) Ja. Kaj je Stefi. Vi ste, Fonza. Kaj je. Zadržite ga! Mlad pravite. Zadržite ga! Z avtom. Ima dokumente! Zadržite ga, zadržite ga! (odloži)

Takoj pospravimo. Nekdo je prišel z radia Center. Uradni avto. Mlad človek z očali, pravi vratar. Saj, zdaj so imeli rotacijo tam spodaj, lahko da je že sprejel kdo od novih in si prišel ogledat podružnico. Takoj pospravite! Na, nesi not te flaše! Mogoče je prišel čestitat za nagrado, mogoče na inšpekcijo. Hitro! Skrij v moji pisarni!

(Vsi hitijo nekaj pospravljat, prava zmeda je, čez čas uredijo sobo, sedejo za mizo, Kremžar vstane in govori kot na kaki seji.)

KREMŽAR: No, tovariši, tako smo se zbrali, tako smo prišli do zadnje točke dnevnega reda. (Šepne ženi) Ti se delaj, ko da pišeš zapisnik. Podrazno se moramo dogovoriti, kaj bomo naredili s kolektivno nagrado. Paddo je že nekaj pametnih predlogov, kot Beograd, London, Pariz, Varšava. Jebemo boga, kaj naj še govorim... kje pa je?

KREMŽARJEVA: Kar nekaj flancaj, kakor vsi.

KREMŽAR: Predvsem se moramo zahvaliti radiu Center, tovarišu generalnemu in drugim samoupravnim organom, da so podelili nagrado nam v šeststopenjski. To priznanje za homogenost... (vsi se že ozirajo proti vratom) je nekje še večja spodbuda...

(Trkanje, n akar vstopi drobni praktikant Pteer, v roki potovalka, na nos očala.)

PETER: Dober večer.

KREMŽAR: Dober večer.

PETER: Sem prav prišel.²

KREMŽAR: Tu je šesta podružnica radia Center.

PETER: Baj vem, jaz sem vaš novi praktikant. S Centra so me poslali k vam na prakso.

KREMŽAR: Kaj ni nikogar drugega z vami.²

PETER: Zakaj.² Sam sem. Imam pismo s Centra.

KREMŽAR: Pa uradni avto.²

PETER: A merdžo z r~~u~~dečo tablico.² Ni bil z radia. Šofer me je pobral, ko sem štopal.

KREMŽAR: A tako. No, dajte sem tisto pismo. Veste, mi i^{am}o ravno sejo.

PETER: Eno pismo je v zvezi z mano, drugo pa se mi zdi, da je za vas.

KREMŽAR: Kje boste pa stanovali.²

PETER: Teto imam tu. Končal ~~bo~~ šolo za novinarstvo, veste.

KREMŽAR: Dajte sem.

KLANDER: Pol ga pa lahko tak n^aprej serjemo.

PETER: Prosim.²

KLANDER: Nič, nič.

KREMŽAR: (bere pismo) "Pošiljamo vam študenta višje novinarske šole, ki bo pri vas tri tedne na praksi. Prosim, da mu n^addite vse potrebno.."

MATILDA: Sedite, nudili v^am bomo vse potrebno.

KREMŽAR: To bo brali jutri. V redu. Kaj pa je to.² O, to je pa nekaj za nas vse. Podpisan je generalni. Sedite, pr^aktikant! (Bere) "Spoštovani tovariši šeste podružnice! Dovolite mi, da vam najprej v imenu radia Center iskreno č^astitam k nagradi za najhomogenejši kolektiv. Ta nagrada je priznanje za vaše uspehe, ki ste jih dosegli in spodbuda, da bi dosegali še nove. To je zlasti potrebno zdaj, ko čakajo s^aedstva javnega obveščanja nove naloge za utrditev našega samoupravnega socialističnega sistema. Ker pa se tudi mi tu na Centru zavedamo, da lahko le dobri posamezniki tvorijo zares dober kolektiv in da moramo razvijati tudi osebno inⁱciativo, razpisujemo še nagrado za najboljšega po-

sameznika v vaši podružnici. Ta nagrada obsega prav tako milijon din-arjev. Zato vas tudi prosimo, da v prihodnjih dneh pošljete priimek in ime in utemeljitev za najprizadevnejšega posameznika v vaši podružnici. Res je nagrada finančna stimulacija za prizadevnost, ne smete pa prezreti tudi njenega moralnopolitičnega pomena. S tovariškimi pozdravi; generalni direktor radia Center." Tako.

MATILDA: O madona!

KLANDER: Kaj pa zdaj?

KREMŽAR: Ja, nič, izbrati moramo najboljšega posameznika.

KREMŽARJEVA: Pa miljo n.

KLANDER: Ravno toliko dolgov imam.

KREMŽAR: Ne smemo je razumeti tako. Nisi slišal, kaj piše: gre predvsem za moralnopolitično priznanje.

KLANDER: Hvala bogu, potem je ti tako ne potrebuješ!

KREMŽARJEVA: Zakaj ne?

KLANDER: Toliko funkcij imaš in priznanj, da si moralnopolitično že tako vse dobil.

KREMŽAR: Ne bomo govorili kar tako po domače. Stvar moramo preudariti in se pametno odločiti.

HEENA: Samo ne nocoj.

MATILDA: Ravno nocoj, ja. Smo že zbrani.

KREMŽAR: Saj ne bo dolgo trajalo.

MATILDA: Zakaj pa ne?

KREMŽARJEVA: Pa saj je menda jasno, kdo največ naredi za naš radio, kdo še ponoči ne spi od skrbi, kdo ima največ ugleda.

MATILDA: Pa ja ne misliš svojega moža.

KREMŽARJEVA: Direktor podružnice je, samo za radio živi.

KLANDER: O, tako enostavno pa to ne bo.

KREMŽAR: Res bomo morali pametno premisliti, kdo je najzaslužnejši, da je ta napol amaterska radijska postaja postala profesionalna podružnica

radia Center; kdo je letal od pisarne do pisarne, da smo to dosegli... kdo se je s svojim avtom vozil v prestolnico.

MATILDA: Čakaj, ti zdaj govoriš o sebi.

KRENŽAR: To boste pa menda ja priznali, da imam največjo odgovornost med vami.

MATILDA: Ja, za največjo odgovornost imaš tudi največjo plačo, zakaj bi moral dobiti še nagrado.

KLANDER: Danes veliko pišejo o min-ulem delu, o minulih zaslugah, pogledjmo, kje je bil kdo od nas pred dobrimi tridesetimi leti... čakaj pred triintridesetimi leti ali kaj... jaz sem bil recimo v goši... joj, kaj vode je že od takrat steklo... ja, ^{pa}sta pozabili... S puško v goši...

KRENŽAR: Čakaj, jaz sem bil takrat še otrok, še deset jih nisem imel.

KLANDER: No vidiš, jaz pa sem bil poleg. Jaz ^{se}i pravzaprav zaslužim to moralnopolitično priznanje.

KRENŽAR: Saj si bil že odlikovan.

KLANDER: Odlikovanje nič žepa ne trga.

KRENŽAR: Veste kaj, tovariši, tako ne moremo naprej diskutirati. Navse za dnje moramo biti zgled tudi našemu dragemu praktikantu, ne.

PETER: Ne vem, če j^o prav, da sem jaz poleg. Saj jaz pri vsej stvari ne morem nič pomagati, ker vas ne poznam.

KRENŽAR: Ostanite, ostanite! Naše seje so del dejavnosti. Morate se ^{na} vaditi na samoupravljanje, veste. No, mi pa k stvari. (vstane) Tovariši, ^{razumem}, da je težko v najhomogenejšem kolektivu izbrati najzaslužnejšega posameznika, saj se navsezadnje vsi trudimo in si prizadevamo, vsak po svoje pač. In vendar nosi nekdo večjo odgovornost, drugi manjšo. Zato bomo izbrali posameznika zares demokratično. Ti piši zapisnik. (ženi) Napⁱiši torej prvi predlog.

MATILDA: Kateri, saj še ni padlo nobeno ime.

KRENŽARJEVA: Veste kaj, to pa je menda res jasno, da je prvi kandidat moj mož.

MATILDA: Prot estira m, saj se sploh še nismo zmen ili za kriterije. Ali je res prva odgovornost, kaj pa izobrazba...

KLANDER: In politična preteklost!

KREMŽAR: Politična angažiranost, ja. Četudi Klander, ne moremo vse življenje počivati na lovorkikah. In ti Matilda, ti nisi nikjer družben opolitično aktivna, nisi pri krvodajalcih, nikjer blagajničarka in podobno.

MATILDA: Zato pa je moj mož v službi na sindikatu.

HELENA: Ne bi mogli kdaj drugič^m nadaljevati s tem. Ta nagrada za posameznika me nič ne briga.

MATILDA: Seveda, če bi imela jaz inžinerja v Nemčiji, ki si doma postavlja novo hišo, bi tudi mene ne brigala ta nagrada.

KREMŽAR: Kaj praviš ti, Kadivec.

KADIVEC: Meni vse skup dol visi. Ne vem, zakaj moramo torešiti ravno nocoj, saj se niste zmenili niti za kriterije niti za nič. Če pa že, tedaj predlagam, da vzame v sak od nas listek in napiše nanj ime tistega, za katerega misli, da mu pripada nagrada za posameznika; pa bo reč končana. Glasujmo tajn-o, pa bo. Tako predlagam jaz, če je že potrebno.

KREMŽAR: Imate še vi, Peter, kako pripombo?

PETER: Ne, jaz vas niti ne poznam. Edino, kar poznam, je kratki esej tovariša Kadivea, ki sem ga prebral v reviji. Bil je kvaliteten in angažiran.

KREMŽAR: Dajte, dajte, angažiran, saj slišite, da mu dol visi.

PETER: Sem mislil, da ne esej.

KREMŽARJEVA: Sprejmimo Kadivčev predlog in glasujmo z listki, drugače bomo do polnoči tu.

HELENA: Pohitimo ja.

MATILDA: Te bo že počakal tisti tvoj, če je ravno na dopusti.

HELENA: Ne gre za to, utrujena sem, glava me boli in domov moram.

MATILDA: Kaj pa jaz, posneti moram še oddajo "Za vas".

KREMŽAR: Vzemite listke, tudi ti Helenca, ker demokracija mora bit. Imate vsi.

PETER: Kaj pa jaz.²

KREMŽAR: Ja, v i boste pa volilna komisija. Pregledali boste, kar bomo n apisali, prešteli in sporočili rezultate. Prav je, da se takoj vklju-
čite v delo. Drži.² Gremo naprej. Nate listke, vsi napišite na njih ime-
na in jih lepo zložite.

(Izpolnjujejo listke)

KREMŽAR: Tako, poberite listke, pojdite v mojo sobo in preštejte.!

PETER: Samo šest jih je, saj lahko kar tu.

KREMŽAR: Ne, volilna komisija mora delati v posebnem prosotru. Po poslo-
vniku.

PETER: V redu! (gre v drugo sobo)

KREMŽARJEVA: To si si dobro zmislil, Kadivec. Bomo najprej to rešili, mi-
slim n ocoj, pa bo mir.

KREMŽA R: Nismo se še zmenili, kaj bomo naredili s skupno nagrado, tis-
to z a homogenost.

MATILDA: Pusti zdaj tisto. Zdaj gre za posameznika.

KLANDER: Tako smo hiteli pospravljat, potem je pa prišel ta peždec.

PETER: Tako, pregledano.

KREMŽAR: Kdo je dobil.²

MATILDA: Počakaj, ampak kdo je dobil.¹

PETER: Po poslovniku. Volilna komisija je pregledala oddane listke in
ugotovila, da jih je šest.

MATILDA: Kaj nas zafirkavate, kdo je dobil.²

PETER: Volilna komisija je ugotovila, da je en listek neveljaven, ker
n a n-jem piše - meni se mudi domov.

KREMŽARJEVA: Helena, saj vemo, naprej.

PETER: Ostali rezultati pa so taki: Matilda - en glas, Klander - en glas,
Kadivec - en glas, Kremžar - en glas, Kremžarjeva - en glas... Tako
nismo mogli določiti zmagovalca.

KREMŽAR: Kaj tudi ti si glasovala sama zase. Kakšen hudič pa ti je padel v glavo. Čakaj doma!

KREMŽARJEVA: Oprosti, mislala sem, da boš tako dobil dva glas⁰~~ov~~ brez mene. Saj nisem vedela, da t^e nobeden ne mara. Bala^sem se, da jaz ne bom imela nobenega.

KREMŽAR: Hudič te vzemi!

MATILDA: Kaj pa zdaj.²

KREMŽAR: Kaj, ponovili bomo volitve.¹

HELENA: Pa ne noc⁹j.

KREMŽAR: Ne, na naslednje volitve se moramo prej pripraviti, ne smejo biti im^u provizirane, kot so te. Pripraviti se m^oramo tudi politično. Lahko greste konec seje.

KLANDER: Kaj pa razno.²

KREMŽAR: Pojdi se solit! (Odide jezen v svojo sobo)

KLANDER: Prej, ko smo tako hiteli pospravljati, sem skril eno stekelnico za fikus, zdaj bo prišla prav. Matilda, boš.

MATILDA: Samo t^o mi še manjka, ja. Snemat grem oddajo. Greste zraven, tovariš praktikant, kako vam je že ime.

PETER: Peter.

MATILDA: Pojdite zraven, Peter, najbrž vas bo zanimalo. Lahko minutirate moj tekst.

PETER: Prosim. (odideta, ostali se pomenljivo spogledajo)

KREMŽARJEVA: Ste videli.²

KLANDER: Kaj?²

KREMŽARJEVA: Ga je že zvlekla s sabo. In prej tisti njen Pariz in moda, pa se niti oblačit ne zna. Pa kaj bom jaz to vam pravila. (odide)

KLANDER: Vsi odhajajo, pa grem še jaz... (si zapoje) "Spet domov, v rodni krov..."... Madona, kako me bo le sprejela, prej je bila divja...

MATILDIN GLAS PO ZVOČNIKU: "Dragi poslušalci oddaje Za vas! Preden bmo poslali v eter prvo današnjo popevko, dovolite, da vas obvestim o vesel:

novici. Snoči je radio Center podelil naši šesti podružnici nagrado za najhomogenejši kolektiv. To je velika čast za naš številni² tako majhen, toda kolegialen, prizadeven in homogen kolektiv. Ta nagrada pa nas obenem obvezuje za naprej in zato vam v svojem imenu in v imenu ~~raz~~ svojih kolegov izjavljam, da bomo poskušali še bolj zadovoljiti tudi vas, dragi poslušalci, in morda že s to popevko. Vaša napovedovalka, Matilda!" (Oglasi se popevka, Kadivec stopi na hodnik in izklopi zvočnik.)

KADIVEC: Sranje!!

HELENA: Lahko noč, Franc.

KADIVEC: Počakaj me, greva skup, Helenca.

HELENA: Ne, samo nocoj ne.

KADIVEC: Kaj je spet prišel tisti tvoj na ~~xxxx~~ dopust².

HELENA: Ja. Pa saj to ni važno... Kaj, in še ti si glasoval sam za sebe.

KADIVEC: Ne bodi smešna, samo da bi jih jezil, častna beseda in da bi se ne izšlo. Pustiva jih vse skup... pojva skup domov...

HELENA: Kaj ne vidiš, da sem utrujena in živčna! Moj se je vrnil iz Nemčije, hiša je gotova, sili me s poroko, jaz ga pa nimam rada. On pa pa je garal samo za mene... Odlaham in se izmikam, samo tebe imam rada.

KADIVEC: Pojdiva, Helena, samo nocoj, nocoj mi daj...

HELENA: Samo ne nocoj, kdaj drugič, res...

KADIVEC: Saj bom znorel od tega... kdaj drugič...

HELENA: (zbeži in se cmiha) Adijo, Franc!

KADIVEC: Adijo! (Ponovno vklopi zvočnik in obsedi, oder se zmračí, popevka veselo odmeva po dvorani.)

II. slika

KREMŽAR: (sam v sejni sobi, pogleda naokrog in dvigne telefon) Halo, radio Center prosim, tajništvo generalnega. Halo. Halo, radio Center. Si ti, Ančka? Ja, Kremžar tu, šesta. Čuj, saj pregledaš vso pošto za starega ti, ne? V redu, če bi prišle kake intrige iz naše podružnice, mi pošlji takoj nazaj! Velja. Kdaj se vidiva. Ja, v torek, ko pridem gor na sejo. No, ne pozabi, pošlji, če bi prišle kake svinjarije. Bajbaj! (Odloži) No, to je urejeno.

KREMŽARJEVA: (Pride vsa razbrujena) Dobro, da si sam. Danes se morava pogovoriti enkrat za vedno. Tu počakaj in me poslušaj! Enkrat se morava zmeniti za zmeraj.

KREMŽAR: Kaj si nora, pa ja ne tu, v pisarni, se bova že doma zmenila.

KREMŽARJEVA: Doma... Saj te ni nikdar doma... Danes se morava zmeniti za zmerom.

KREMŽAR: In kaj bi se rada ~~ti~~ pogovarjala?

KREMŽARJEVA: Predvčerajšnjem po tiste glasovanju si me udaril doma, potem pa se odpeljal h kaki svoji frajli ali kaj.

KREMŽAR: Kakšni frajli! Imam delo na Centru. In to, da sem te udaril... Več ko zaslužila si.

KREMŽARJEVA: Da veš, to je bilo zadnjikrat. Kaj pa misliš, kdo si? In zakaj bi prav jaz ne smela glasovati zase, če lahko vsi drugi.

KREMŽAR: Če bi ti glasovala zame, bi imel da glasa, en^o več ko drugi, pa bi bil milijon najin.

KREMŽARJEVA: Saj ne gre za milijon. Gre za to, da mi ni vseeno, če ne bi imela niti enega glasu. Misliš, da je lahko biti nič. Vsi bi rekli, da tako nič ne veljam, da živim na vaš račun. Da sem dobra le za zapisnike.

KREMŽAR: Pa kaj ti je naenkrat? Kaj bi pa rada bila, ha? Kaj pa si ti? Nič. Tajnica redakcije, kaj bi bila rada še ka--j več, bi bila rada še zaslužna? Kaj pa si bila prej. Uboga učiteljica v hribih, pa sem te jaz

spravil dol. Tu imaš vse - stanovanje, službo, avto... gori še elektrike nisi imela. In kaj bi zdaj še rada.² Nagrade.² Poslušaj, jutri ali kdaj bomo še enkrat glasovali; glej, da boš takrat pametna.

KREMŽARJEVA: Saj ne gre za to nagrado, lahko glasujem zate, če hočeš, gre za dosti več. Gre preprosto za to, da ne morem več tako naprej.

KREMŽAR: Kako - tako naprej.²

KREMŽARJEVA: Povej mi, kdaj sva zadnjič skupaj spala, kdaj sva se normalno pogovarjala.² Sploh ne živiva več kot drugi, mislim normalno, žreva se in prepirava in jaz enostavno ne morem več tako naprej.

KREMŽAR: Ne deri se, saj veš, da je tu vsaka stena mikrofona. In povej, kaj bi rada.¹ Ali nimaš vsega, kar potrebuješ?²

KREMŽARJEVA: Ničesar n-²imam. Nimam normalnega moža...

KREMŽAR: Kako normalnega, kaj jaz nisem normalen.

KREMŽARJEVA: Saj si čisto znorel od vsega tega, od radia, nagrad, funkcij, sestankov... Saj z menoj ne spregovoriš več niti pet normalnih stavkov.

KREMŽAR: Kako pet normalnih stavkov.² Kaj to niso stavki.² Kaj ti je naenkrat padlo v glavo.²

KREMŽARJEVA: Ne naenkrat; nabira se v meni ko megla v jeseni. Govoriš z mano ko kak direktor, ne pa kot mož.

KREMŽAR: Bog pomagaj, sem pač direktor. Druge bi bile vesele, če bi bile direktorjeve žene.

KREMŽARJEVA: To jim pa pravaščim, ja. Vesele! Zakaj le.² Zato, ker si ti direktor, me gledajo vsi po strani, nihče ni več odkrit z mano. Česar si ne upajo povedati tebi v obraz, povejo meni, pa tudi ne naravnost, ampak le neke bodice spuščajo, nekakšne pripombe dajejo, češ bo že razumela, če je pametna, in mu doma namignila, prijeti pa ne bo mogel nikogar.

KREMŽAR: Domov pojdi, in se prespi. Oprsoti, ker sem te zadnjič klofnil, ampak cirkusov mi ne delaj, posebno pa ne tu. Dovolj, jaz nisem

živčen in se ne ustavljam na pol pota. Živim samo za ta radio, smo najhomogenejši kolektiv, nagrado smo dobili... in zakaj bi se naj jaz odpovedal tej nagradi za posameznika. Meni je ta radio vse!

KREMŽARJEVA: Daj no, mene pa ja ne boš plahtal s tem, da ti je ta radio vse. To kar drugim pravi. Pa saj že tudi vsi drugi vejo, da si prosil za vsako prosto direktorsko mesto, samo da te niso nikjer vzeli. Saj si pošiljal prošnje vsem založbam, ki so iskale direktor~~ski~~^{je}, da o gl gledališču in knjižnicah ne govorim. Ti si v tem radiu, ker te pač nikjer ne vzamejo, kaj se boš hvalil. Če bi se dalo, bi že davno stisnil rep med noge.

KREMŽAR: Čuj, lahko te še enkrat počim.

KREMŽARJEVA: Daj, kar daj! In ta nagrada za najhomogenejši kolektiv! Farsa, daj no mir. Dobili smo jo, ker se ti od vseh direktorjev "tozdov" najbolj prilizuješ doli na Centru, misliš, da ne vem. Večina podružnic jih je že tako dobila prejšnja leta, letos smo bili pač mi na vrsti.

KREMŽAR: Kričiš, kako da bi me sovražila najbolj na svetu.

KREMŽARJEVA: Ne tebe, sovražim t a radio, tvoje funkcije, tvoje taktiki - ranje... tebe pa birada nazaj, takega kot si bil, ko še nisi zlezel tako visoko. Saj nisva nič več skupaj. Nikdar več nisi doma... seje, delegacije... Povej, kdaj sva zadnjič skupaj spala, kot spijo zakonci...

KREMŽAR: Spala, spala... že drugič slišim... Kaj zato ti gre.

KREMŽARJEVA: Ne, ne gre za t o, ampak vsaka ženska si v teh letih zaželi družinskega življenja, rada bi otroke, rada bi normalnega moža...

KREMŽAR: Zdaj sva pa tam! Rada bi družino, normalnega moža, otroke... Sem jaz kriv, sem imel jaz že na učiteljišču abortus in se zapacal za vse življenje. Ti srednješolska, saj veš kaj...

KREMŽARJEVA: (ji je kar sapo zaprlo) Kako le moreš, kako le moreš kaj tega spraviti iz sebe, ti svinja! Kako le, da drugi ne vidijo, kaka svinja si. Povsod si poleg, cel kup funkcij imaš, trakove režeš na mostovih, otroške vrtce odpiraš... v resnici pa taka svinja. Kako je le moglo če. Kako moreš vleči to zdaj na dan, davno preden sva se vzela, sem ti

vse povedala; prisegal si, da me imaš zato še rajši, zdaj pa tako...

KREMŽAR: (ve, da je šel predaleč) Oprosti, sama si me izzvala. Žal mi je, ampak sama si z ačela. Malo si živčna, pa bo že minilo.

KREMŽARJEVA: Zelo sem živčna in ne vem, če bo minilo. (Gre)

KREMŽAR: Reši nas, o gospod! (Si naliže kozarec žganja in vklopi mikrofona)

PETROV GLAS PO ZVOČNIKU: "In tako je predsednik ribiške družine povedal, da se tudi njihova družina vključuje v nova družbena prizadevanja in da čaka vse, ki želijo preživeti vikende ob ribnikih agrokombinata, zanimiv lov. V ribnik so spustili še okoli tisoč krapov, že lepo rejenih, ker jim ta stoječa voda prija. Ščuk pa ni, ker bi motile zgoraj omenjene krape." (Glasba)

KREMŽAR: (nekaž časa ne razume, potem telefonira) Fonza, pošljite mi tega pripravnika gor!

PETER: (pride ves razbrujen) Imel sem prvo direktno oddajo! Ves sem živčen. To je pravo srečanje z življenjem, to. Na šoli samo statistika, politična ekonomija, filozofija in y-se drugo, tu pa nenadoma življenjski problemi nekega predsednika ribiške družine s krapci in ščukami, simulacijo vode v ribniku in ribolovom... Navidez nobene zveze s študijem, vendar je to tisto pravo...

KREMŽAR: A to ste mislili? A tako... Veseli me vaša zagnanost, Peter. In sicer, kako?

PETER: V redu, zdaj se mi, da se boš kar vživel. Potem greva s Kadivcem na teren.

KREMŽAR: Saj vas ne bom zadrževal. Poklical sem vas, da bi se pogovorila o tistem našem ^{posredovanju} ~~posredovanju~~ predsinočišnjem. Želim, da bi ne mislili, da je pri nas vedno tako, kakor je bilo ob tistem glasovanju. Želim, da bi čutili, da smo res homogen kolektiv.

PETER: Verjamem, saj verjame m.

KREMŽAR: Odločil sem se, da vas takoj enakopravno vključim v kolektiv, zato boste na prihodnjem glasovanju sodelovali že tudi vi.

PETER: To ne bo mogoče, saj vas ne poznam zadosti dobro. Saj sem tu komaj dva dni.

KREMŽAR: Nič zato, dargi Peter. Nič za to. Saj hodite z odprtimi očmi po našem radiu, ali ne. Navsezadnje ste imeli že svojo prvo oddajo. Izobraženi ste. Rad bi vam povedal, da ne gre toliko za tisto nagrado in za to, kdo jo bo dobil. Gre za to, da mu bojo ostali nevoščljivi, slabo se bo pučtil in nazadnje se bo še sprl z njimi. Zato jo mora dobiti nekdo, ki zna vse to prenašati. Denar najbolj pokvari ljudi. In meni bi bilo najtežje, če bi se ta kolektiv razbil. Veliko let sem preživel v njem, te ljudi sem spravil skup. Požrtvovalni smo, uspehe dosegamo in se imamo po svoje radi. No, na primer, če bi dobila nagrado Matilda: saj nič ne rečem, res ima šolan glas, toda že za to so ji neviščljivi, poleg tega pase kar naprej napihuje, še niste opazili.

PETER: Ne!

KREMŽAR: Pa še boste! Pa tudi sicer se marsikdo obregne vanjo. Pogledajte recimo njenega psa.

PETER: Kje?

KREMŽAR: No, tako mislim načeloma. Seveda ima pravico imeti psa, tako za zabavo. Ampak da ga vozi vsak petek v Avstrijo frizirat, to je malo prehudu za naša razmere, se vam ne zdi.

PETER: Ne vem, bo že.

KREMŽAR: Ja, naše mesto je provinca, strašna provinca. Saj komaj, da smo dobili naziv mesto. Ali pa poglejva na primer mojo ženo! Če bi ona dobila nagrado, bi vsi rekli, da jo je zaradi tega, ker je moja žena.

PETER: Gotovo.

KREMŽAR: Poglejva Klandara! Bog ne daj, da bi jaz slabo govoril o svojih kolegih, nikdar, ampak Klander res preveč pije in samo govori o tem, kako je bil partizan. Kaj pa zdaj - nič pomembnega ne dela, samo spominja se in otrokom po šolah pripoveduje partizanske zgodbe. To je koristno,

ampak vedno ne more živeti od tega. Kaj pa zdaj dela? In zato ne more dobiti nagrade. Me razumete?

PETER: Seveda, razumem.

KREMŽAR: Heleni se vedno mudi, Klasincu dol visi... Kaj hočemo! To vam pripovedujem zato, da boste še premislili preden boste jutri enakopravno glasovali.

PETER: Saj najraje ne bi.

KREMŽAR: Da ne boste mislili, da vas kaj nagovarjam, recimo zase. Ne, vi le ohranite lastno voljo in prepričanje. Čeravno je res, da bi najbrže jaz še najlaže prenašal nevšečnosti, ki jih prinaša nagrada. Saj že zdaj nisem kdo ve kako priljubljen.

PETER: To pa menda ne bo držalo.

KREMŽAR: Tako je, dragi moj. To prinaša položaj. Dokler sem jim bil enak, so me imeli radi, ko pa me je Center postavil za direktorja, so začeli paziti, kaj govorijo vpričr mene in drugo. Vsi na položajih smo pomalem nepriljubljeni. Zato, vidite, samo zato me ima, da bi najraje jaz vzel to nagrado. Denar me ne zanima, želim le, da bi ohranil kolektiv homogen. Saj pravim, vi ravnajte po svoji vesti, a jaz sem vam hotel samo osvetliti kako bi najlaže ohranil kolektiv homogen. Razumete?

PETER: Seveda, tovariš direktor.

KREMŽAR: Ne zmerjajte me ^{muzej} direktorjem, Peter. Vsi me kličejo samo tovariš direktor. Nihče mi več ne reče Silvo. Mogoče so že pozabili, da mi je ime Silvester. Niti žena me več ne pokliče po imenu. Zaradi direktorstva sem izgubil ime. Tovariš direktor šeste ^{TOZD} ~~muzej~~ radia Center. Saj se lepo sliši, posebno na začetku, toda čez nekaj časa postaneš ljubosumen celo na vratarja, ki mu vsi pravijo Fonza. Dajte, popijva kaj skup! (Vzame žganje in dva kozarca)

PETER: Na zdravje tedaj, tovariš Silvester!

KREMŽAR: Brez tovariš, prosim.

PETER: Živeli, Silvester.

KREMŽAR: Kar Silvo mi reci in tikajva se. Tu se vsi tikamo, tako je bolj domače. (Si čista roke) Silvo.

PETER: Peter. (pijeta)

KREMŽAR: Imaš štipendijo, Peter.²

PETER: Nimam.

KREMŽAR: Kako pa potem študiraš.²

PETER: Posojilo. In zraven kaj zaslužim. Pri študentskem listu pišem.

KREMŽAR: A vi ste to, levičarji. Kerlici. Če bi ti bilo pri nas všeč, mi povej. Lahko te spravim v službo.

PETER: Prosim. Čeravno še ne vem, kam jo bom mahnil... Zdaj bi rad kot pripravnik kaj zaslužil, potem pa eventuelno na tretjo stopnjo...

KREMŽAR: Saj pravim, še stanovanje bi mogoče lahko napumpali v tem gnezdu. No, premisli in nikdar ne misli, da sem te kaj podkupoval.

PETER: Zakaj.²

KREMŽAR: Nič, saj veš, ljudje hitro kaj mislijo.

KLANDROVA: (naglo vstopi) Dobro, da si tu. Pogovarjati se morava.

KREMŽAR: Zdaj nimam časa. Že vse jutro sem pogovarjam, zdaj imam službo. (Hitro odide v svojo sobo)

KLANDROVA: Ne boš se mi izmazal, le brez skrbi. (Hoče za njim, pa ji zapre vrata pred nosom... nekam nerodno ji je zato pred Petrom... minuta molka)

PETER: Dober dan.

KLANDROVA: Vi ste novi tu.²

PETER: Ja, pripravnik... učim se, praksa...

KLANDROVA: No, tu pa se boste imeli res kaj naučiti.

PETER: Ne vem, komaj dva dni sem tu.

KLANDROVA: (Stopi bliže) Svānje, same svinje so na tem radiu.

PETER: A res da.²

KLANDROVA: Če pa se godijo same svinjarije. Ali že veste, da zdaj izbi-

rajo najboljšega posameznika za nagrado.²

PETER: Vem, baje bom celo jaz glasoval, čeravno ne bi rad.

KLANDROVA: Pa veste, kdaj boste spet glasovali?²

PETER: Ne vem, zdí se mi jut^{ri}.

KLANDROVA: Veste, ta Kremžar, pa ne da bi slabo govorila o njem, je dober direktor, ampak pokvarjen. Vsako nagrado bi rad vtaknil v svoj žep. Po letih, zaslugah, preteklosti, po vsem bi si jo zaslužil moj mož, Klander, saj ga poznate. V partizanih je bil, po vojni pa aktivist in na vseh akcijah, danes pa ga vsi odrivajo. Je pač tak čas, da so taki manj vredni. Pa bo še drugače, odzvonilo bo tudi tem k^okolčarjem, ki so ~~pa~~ z gobci in zvezami zlezli navzgor, stare zaslužne pa potiskajo v kot in v hišniška stanovanja.

PETER: V hišniškem stanovanju živite?²

KLANDROVA: Še to smo si komaj priborili, z vsemi sredstvi. In plačo ima skoro najnižjo, tak pravilnik so sestavili. Saj veste, danes ti lahko s pravilnikom več naredijo, ko med vojno z mašincó. Zadolženi smo do vratu, upam, da zdaj razumete.

PETER: Kaj?²

KLANDROVA: Da mora moj dobiti to nagrado.

PETER: Ne vem, ne poznam še dovolj ljudi ne razmer, ne vem, kako bojo odločili.

KLANDROVA: Saj ne bo zastonj. Če dobi on milijon, vam d^ava dvesto tisoč. Ste zadovoljni?² Lahko podpišemo, če hočete.

PETER: Gospa, veste kaj, kaj naj vam rečem, tako pa ne bo šlo.

KLANDROVA: Ne norite! Tu vsi tak delajo. Vsi, pa to je ja normalno pri nas. Joj, za kakšne podkupnine jaz vem ...

PETER: Gospa, veste kaj, mlad sem še, denarja nimam, toda podkupavati se ne dam. (Jezén odide)

KLANDROVA: (gle^da za njim) Ni pravi, premlad je še.

KREMŽAR: (hoče z nekimi mapami prečkati sobo, pa ga Klandrova pres-
treže) Kaj ti si še vedno tu, mir mi daj, saj vidiš, da n^amam časa.

KLANDROVA: Saj lahko opraviva čisto na kratko. Moj stari mora dobiti tisti milijon.

KREMŽAR: Prosim.² Kaj mora dobiti.²

KLANDROVA: Nagrado. Saj ne slišiš slabo, kaj.²

KREMŽAR: Samo to.² V redu. Slišiš, ženska, kaj misliš, kje pa sva, kaj veš, s kom se pogovarjaš.² Sva mogoče v vaši kuhinji ali kaj.² Kdo si ti.² Si morda pri nas v službi ali kaj.² Kdo si ti, da postavljaš ultimate direktorju radia.² In niti ne prosiš, ampak enostavno - mora dobiti. Duhovito, ni kaj reči. Mora! Saj nimam jaz nobene besede, saj imamo samoupravljanje. Lahko celo, da je bo dobil, če bomo samoupravno in demokratično tako sklenili.

KLANDROVA: Ti boš meni pravil samoupravno in demokratično. Boš mar rekel, da si ga sprejel v službo in nam mišlostno poklonil tisto hišniško stanovanje, ker ste tako samoupravno sklenili. Daj, midva se pa že poznavava.

KREMŽAR: (izgublja potrpljenje) Postavil te bom pred vrata. Daj nam že enkrat mir, saj se obnašaš ko da bi bila kak naš direktor... ti, ti...

KLANDROVA: Ti, ti... Kdo pa si ti, da tako govoriš z mano.² Da tako tu vladaš! Torej, če moj ne bo dobil nagrade, bom povedala, da si nekdanjega borca sprejel v službo šele po mnogih intervencijah borčevske zveze, da pa si prej še mene izsiljeval in me dvakrat povaljal tu po tleh. In potem še enkrat za stanovanje... in še si hotel...

KREMŽAR: Ne deri se, ta soba ima več ušes ko ti možganov.

KLANDROVA: Bo dobil ali ne.²

KREMŽAR: Ne bomo nagrajevali vsakega pijančka, če se njegova žena tako odloči.

KLANDROVA: Boš nagrajeval, Kremžar, boš in to še prej, ko bo petelin trikrat zapel.

(Gre in se pri vratih zaleti v Matildo)

MATILDA: Ja, kaj pa počne ta vedno tu. Kar naprej se suče po naših hodnikih in pisarnah, huje ko da bi bila tu v službi. Misli, da je v-se

če stanuje v radiu.

KREMŽAR: Ravno to sem ji rekel, ampak kaj češ klandrova žena je, za majhen honorar nam čisti, ne morem je vreči ven.

MATILDA: Meni se zdi nevarna ženska. In neprijetna.

KREMŽAR: Pa res.

MATILDA: Dobro, da si zdaj sam. Nekaj se moram zmeniti s tabo.

KREMŽAR: Ampak dosti časa nimam, ko me vsi že celo jutro morijo.

MATILDA: Saj tudi ja z nimam dosti časa. Prav na kratko. Da ne boš mislil da sem prišla kaj prosit.

KREMŽAR: Hvala bogu. Sem se že bal, da si prišla prosit za tisto neumno nagrado.

MATILDA: Nisem prišla prosit, ampak zahtevati. Če pa je neumna, se ji ti tako lahko odpoveš. Točno vem, da pripada le meni in tokrat ne bom dovolila nobenih prevar. Lahko pa se srečamo tudi na sodišču.

KREMŽAR: Pa kaj vam je, kaj se vam v glavah kisa. Vsak prihaja le groziti. Kaj boš na sodišču?

MATILDA: Dovolj mi je zapostavljanja, razen tega pa ti vodiš ta naš radio v vedno večji amaterizem. Edina imam šole, edina igralsko akademijo in šolan glas, pravilnike pa ste naredili take, da sem prikrajšana, da imam manjšo plačo, kot daje občina za mene. Pravilnik sem tudi že nesla gor na forume in imajo veliko pripomb. Lahko sprožim postopek, da veš. Če hoče te krivico popraviti, mi dajte nagrado in ~~zanj~~krat ne bom več rovarila. Drugače pa bo ta podružnica lepega dne zletela v zrak.

KREMŽAR: Kar v zrak, kaj, kot kak aeroplan! To pa si ti le malo prekorajžn predstavljaš. Poleg tega ne podeljujem nagrade jaz sam, ampak kolektiv. In še to ti povem, Matilda, zate je celo bolje, če je ne dobiš; res je, da imaš precej dober organ, ampak če boš dobila nagrado, bojo vsi govorili, da si jo izsilila, da se tako v resnici bolj posvečaš svojemu luksuzu kot radiu. Saj vsi vejo, da ti je več vredna vsaka nova obleka in tvoj cecik ko ta naš radio.

MATILDA: Tako ne boš govoril o mojem Tirstanu.

KREMŽAR: Ne prepirajva se! Povem ti pač to, kar mislim; drugi pa bojo govorili za hrbtom, ker ti bojo nevoščljivi, opravljali te bojo.

MATILDA: Kaj tebe ne bojo?

KREMŽAR: Bojo, samo da sem jaz že navajen.

MATILDA: Povedala sem ti, posledice pripiše sebi.

PETER: Silvo, podpisati mi moraš nalog in pogovoriti se moram s tabo...

KREMŽAR: Zdaj n¹imam časa in sit sem vseh pogovorov. (Gre)

PETER: Kaj pa mu je, še prej je bil ves prijazen z mano?

MATILDA: Nagrada, nagrada ga žre. Veste, sam bi jo rad vtaknil v žep.

PETER: Sam? Nisem vedel. Pa tudi drugi menda, prej so me hoteli že podkupiti.

MATILDA: Kdo vas je hotel podkupiti?

PETER: Saj to ni važno, ampak umazano in jaz se ne bom spusti²l zveči v to. Nisem vedel, da so ljudje takšni.

MATILDA: Saj sem vam rekla. Sedite! No, zdaj sami vidite, kako je tu pri nas. Laži, korupcija, hinavščina. Mi sploh nismo najhomogenejši kolektiv. Kup amaterjev, ki se gre radio. Poglejte, edina imam res šolan glas za napovedovalko. (Izvede nekakšno ^{sonoro} vajo) In kako delajo z mano... ne bom govorila, da ne boste mislili, da kaj opravljam, ampak plačo imam tako kot recimo direktorjeva žena. In kaj je bila ona prej? Uboga učiteljica, zdaj pa mi sli, da je vse. Boste jutri tudi vi glasovali?

PETER: Ne vem, direktorje rekel, da bom.

MATILDA: In boste glasovali zanj?

PETER: Zakaj?

MATILDA: Saj se že tikata.

PETER: To nima nobene zveze. Najbrž se bom kar vzdržal, ~~kakor zadnjič Helena~~. Saj vas ne poznam dovolj dobro.

MATILDA: Ne, ni prav, ne smete se vzdržati. Da ne boste mislili, da vas kaj n-agovarjam, nikakor, jaz sem navsezadnje požvižgam na nagrado. Gre

kvečjemu za princip. Namreč vi, študent, absovent, ne bi smeli dovoliti, da bi tako delali z izobraženci, mislim zapostavljali in, no, sploh, saj razumete, ne.

PETER: Nene, ne čisto... ne vem, kaj mislite.

MATILDA: (je že čisto v njem) Mislim, tu vedno veljajo več tisti, ki nimajo nobenih šol, vi pa, ki se tudi šolate, se morate boriti z mano za spoštovanje izobrazbe. Zato, samo zaradi principa, bi morala ja² dobiti nagrado. Saj sem sicer sita tega radia.

PETER: Saj res, kaj sploh delate tu, saj ste končali igralsko akademijo.² Kako da niste v gledališču.²

MATILDA: V² resnici ste še zelo mladi, ko tako vprašate. Ali veste, kaj je gledališče... amfietater, živalski vrt, žrtje, hinavščina... Če ne greš v posteljo z direktorjem ali režiserjem, sploh ne dobiš vlog.

PETER: Da je tako hudo.²

MATILDA: Tako. Saj sem bila v teatru eno leto, pa so se vsi spravili na mene. Mlade igralko so začutile v meni konkurenco, pa so podkupile kritike. Potem me celo publika ni več marala, ja, mislim, da so podkupili tudi publiko.

PETER: Nemogoče.

MATILDA: Mogoče, mogoče. Ne bom vam pravila naprej, da ne boste mislili da pretiravam. Zato sem pustila vse skup, se poročila in šla v ta radio. Toda tudi tu se ponavlja isto, tudi tu me vsi porivajo v stran.

PETER: Vi pa nimate sreče.

MATILDA: Saj. Edino, kar imam je, da se včasih lepo oblečem in se odpeljem v mesto v gledališče. Saj res, ali ste prosti nocoj.² Lahko gresite z mano, avto imam doma, mož je na seminarju.

PETER: Prost sem, saj nikamor ne zahajam. Samo, če vam ne bom v n²apoto.

MATILDA: Nikakor. Odpeljala se bova na predstavo, velja.

PETER: Velja, veste, da velja.

MATILDA: Lepo se bova imela, boste videli. In pobratila se bova, da ne bo več tega čudnega vikanja.

PETER: Prav, torej nocoj.

MATILDA: (gre) Nocoj. ^a ~~Baj~~ baj.

PETER: (sam) Mater, fjest baba.

KADIV EC: Zdravo, Peter. Je bila Helena tu. ²

PETER: Ne, Matilda, saj si jo videl.

KADIV EC: Pazi se Matilde, pazi. ¹ Vražja je.

PETER: Res, samo tožila je.

KADIV EC: Vem, jamba. Vse neuspešne igralke so take.

PETER: Kaj... ti čakaš Helenco. ²

KADIV EC: Kaj češ, vsak kaj čaka. ²

PETER: Si jo že. ² Mater imaš srečo...

KADIV EC: No, kak se vzame. O, veš, da sem jo...

HELENA: Zdravo!

(Kadivec in Peter se spogledata, ne vesta, če je Helenca čula ali ne... v zadregi sta, nakar Peter nenadoma odide.)

PETER: No, oprusti, adijo.

KADIV EC: Nič, nič, kdaj drugič, samo ne danes... (Helenci, čez čas) Kako si. ²

HELENA: (čez čas) Slabo.

KADIV EC: Zakaj. ²

HELENA: Ne sprašuj, Franc. ¹

KADIV EC: On je doma, ne. ²

HELENA: Ja, včeraj je spet tak silil s poroko.

KADIV EC: Pa ti. ²

HELENA: Kaj pa čem! Pravim mu, samo ne nocoj, kdaj drugič, ampak drugič spet začne. Zakaj si ti poročen Franc, s tabo pa bi šla kam v stran. ²

KADIV EC: Pojdi ljuba, pojdi, greva... Žena že tako vidi, da je nimam več rad, povedal ji bom še danes ~~za~~ vse o nama, pa naj bo, kar hoče.

HELENA: Ne, ne morem uničiti tvoje družine.

KADIV EC: Samo to mi povej, boš šla z mano, če bom spet prost.

HELENA: Bom, Franc!

KADIVEC: Zdaj imava čas, imava pavzo, pojdiva nekam ven, Helena, veš, kak
lepo je ^zdaj zunaj mesta, seno sušijo.

HELEN A: Samo ne danes, danes ne, kdaj drugič.

KADIVEC: Saj bom znorel od tega "kdaj drugič".

HELENA: Ne bodi tak, Franc!

(Obsedita in molčita)

2

KLANDER: Kaj pa vidva, ko na sedmini.

KADIVEC: Zdravo, stari! Kaj pa ti tako glasen...

KLANDER: Bom glasen, bom, še bolj, da veš... Ne bom se pustil...

KADIVEC: Kje si ga pa žgal, zdaj sredi dneva...²

KLANDER: Pride, že pride tako. Srečal sem svojega nekdanjega komisarja.
Še vedno me je poznal. Čeravno je na izvršnem svetu, me je povabil na
pijačo. In potem sva se pogovarjala. Ko bi ti vedel, kaj se imamo mi vse
pogovoriti med sabo... No, povedal sem mu tudi to o nagradi. Rekel je, da
je svinjarija, če je ne bom dobil jaz... Častna beseda!

HELENA: Daj, prosim Klander, samo o nagradi bodi tiho.

KLANDER: Ne bom tiho, pa bog! Tebi je lahko vseeno, ko tisti tvoj v
Nemčiji več zasluži, ko mi vsi skupaj... Hišo ti je postavil, zdaj se
boš poročila...

HELEN A: Bodi no tiho!

KLANDER: Pri nas pa sem jaz sam v službi, dva otroka sta v šoli, eden bo
letos končal... in še enega malega imamo. In vse z eno ubogo plačo. Meni
res ni vseeno, če bom dobil nagrado ali ne. Včasih premišljujem, kaj je
narobe z mano, da sem tako obsedel, drugi pa so šli tako navzgor. Sem mo-
goče nesposoben ali kaj.

KADIVEC: Kaj boš, stari, saj si v redu, saj sam veš, da si v redu...

KLANDER: Nisem, nekje se je ~~z~~-ataknilo. Takrat, ko so odpravili okraje.
Sposobni so šli naprej, jaz pa ne. Samo to nagrado moram dobiti, že za-
radi žene jo moram dobiti in zaradi dolgov. Kadivec, ko bomo jutri gla-
sovali... glasujta zame, prijatelja!

HELENA: Daj mir, Klander, ne ponižuj se!

KLANDER: Če pa potrebujem denar. Prosim vaju! Glejta, kam s me spraviš, da moram tako prositi...na kolenih prosim, glasujta zame...

(In res skoro poklekne, Kadivec ga prestreže...)

KADIVEC: Nehaj s tem, ne ponižuj se!

HELENA: Saj to je že sitno vse skup.

KADIVEC: Klander, jaz bom glasoval za tebe, če to kaj zaleže. Vseeno s ti še najbolj v redu med nami in si zaslužiš. Si vsaj včasih bil pravi, kaj pa mi. Sranje. Toda potem se bova napila za tisto nagrado, da bo joj.

KLANDER: Hvala ti, Kadivec. Ti si prijatelj!

KREMŽARJEV GLAS (po zvočniku)"Prosim vse uslužbence šeste podružnice, da se takoj zberejo v sejni sobi. Takoj prosim, direktor Kremžar!"

HELENA: Potem pa greva na pivo ven, Franc. Tu je vroče in zadušilo me bo.

KADIVEC: Če si ne boš spet premislila.

KREMŽARJVA: Je klical.

KLANDER: Nekaj je škripalo v zvočniku, ja.

KREMŽAR: Ste vsi. (Opazi, da ni praktikanta Petra in Matilde) Za praktikanta pa se naj zanima ~~Matilda~~ še kdo drugi, ne samo Matilda.

MATILDA: Kaj me vedno prekinjate, ko ravno začnem delati!

PETER: Saj sem takoj prišel, ko sem slišal...

KREMŽAR: Tako, samo eno informacijo. Jutri zvečer bomo imeli sejo. Ob sedmih. Vsi morate priti!

HELENA: Pa ne bo predolga.

KREMŽAR: Na programu bo le ena točka. Nagrada za posameznika. Doma premislite, da ne bo spet kakih norij. To je vse.

KLANDER: Kaj pa razno.

KREMŽAR: Poj se solit! (gre)

HELENA: Seja pri seji.

KLANDER: Pa radio gor drži.

KREMŽARJEVA: Samo za to nas^{le}klical, ta važič. Gremo.

MATILDA: Peter, pojdite z mano, grem snemat v otroški vrtec... pojdiva... (odideta, Kadivec daje Petru nekakšne napotke z gestami ...)

PETER: Ja, saj grem...

KLANDER: (Pomenljivo zakašlja)

MATILDA: Kaj je.

KLANDER: Nič... Kašljam... slab zrak... (gre)

KADIVEC: (vidi, da sta ostala sama s Helenco) Pojdiva še midva...

(Se razidejo... Po radiu vesela popevka... zatemnitev...)

III. slika

KREMŽAR: (telefonira) Radio Center, tajništvo generalnega, prosim. Ančka, si ti? Serbus, kak si? Sem dobil ja, prasicā, ja, kaj češ. Ali je še prišlo kako pismo... hvala, se ti bom že oddolžil, ko pridem na sejo. Bajkaj...

KREMŽARJEVA: (gre z nekimi akti čez pisarno in se dela, ko da ne vidi moža, čeravno točno sliši, kar telefonira)

KREMŽAR: Počakaj malo, Katica.

KREMŽARJEVA: (Presenečena, ker jo je poklical po imenu) Prosim, kaj bi rad.

KREMŽAR: Ne bodi no tako uradna z mano. Oprosti za tisto včeraj, bil sem nervozen, oprosti.

KREMŽARJEVA: Saj ti lahko oprostim, seveda... ampak ne gre za odpuščanje, gre zato, da jaz ne vzdržim več, da ne morem več tako naprej...

KREMŽAR: Misliš, da je meni lahko. Jaz, jaz ne vzdržim več...

KREMŽARJEVA: Kaj imaš za bregom, da si tako priliznjen?

KREMŽAR: Nič, samo opravičil bi se ti rad. In ne glej me vsaj danes tako divje in kritično, ko bomo imeli spet sejo zaradi te nore nagra-de. Jaz je ne maram več; samo to še naj spravimo skozi, potem pa grev nekam na dopust...

KREMŽARJEVA: To praviš zdaj, potem pa bo spet po starem.

KREMŽAR: Ne... veš, da pišejo dol anonimna pisma, osirajo me, zahtevajo moj odstop... in to vse zaradi tega usranega milijona. Naj ga imajo, mene ne zanima več.

KREMŽARJEVA: Kaj anonimna pisma, ~~da~~ so pisli?

KREMŽAR: Tam jih imam. Užaljen sem, ne birga me ta nagrada... nič. Samo vstran ... odpeljala se bova nekam... v Beograd, to je čaleč, tam zagotovo ni Klandrov in ne Matild... Tam bova sama in bova zalizala svoje rane...

KREMŽARJEVA: Saj bi jih res že morala.

KREMŽAR: Danes sem ves čas mislil na naju; saj nisva več mlada. Mogo-

če imaš ti prav; posvojila bi lahko kakega otroka... začela bi živeti kot družina...

KREMŽARJEVA: Če le misliš zdaj zares.

KREMŽAR: Kaj misliš, da sem res že čisto izgubljen, kaj? Misliš, da si ne želim, da bi me še kdo čakal doma... Tako pa smo kar naprej isti ljudje na kupu... tu v službi, v bloku, na cesti...

KREMŽAREJVA: Prav imaš Silvo, za cel mesec v stran. Morava spet splavati, saj tako kot sva živela zadnje dni, tako ni več mogoče... Samo, če imava dovolj denarja za cel mesec v Beogradu...

KREMŽAR: Ne skrbi, sposodim si, nekaj pa tako imava.

KREMŽARJEVA: Da bi le ne prišlo kaj vmes...

KREMŽAR: Ne bo... več, po drugi strani pa si mislim, če bi zdaj čisto odstopil od nagrade, bi mislili, da sem se ustrašil teh njihovih pisem. Da se jih bojim...

KREMŽARJEVA: Ne skrbi... glasovala bom zate, ne, za naju, za najin Beograd... Adijo... (odide vesela)

(Klandrova pri vratih skoro trešči v Kremžarja...)

KLANDROVA: Čakaj! Včeraj si se mi zaprl v pisarno, danes mi ne boš ušel.

KREMŽAR: Spet ti. Kaj bi pa danes rada, mi nisi včeraj vsega povedala.

KLANDROVA: Vse. Samo spomnit sem te prišla, da bi ne pozabil.

KREMŽAR: Ne bom pozabil.

KLANDROVA: Boste danes glasovali.

KREMŽAR: Bomo.

KLANDROVA: No, potem je v redu.

KREMŽAR: V redu. (misli v svojo pisarno)

PETER: Silvo, vratar mi je dal to zate.

KREMŽAR: (Vzame pismo in pogleda Petra, preden odide) No, kako pa je kaj uspela sinočišnja vožnja v gledališče.

PETER: V redu. Hvala.

KALNDROVA: Kako je kaj, praktikant.² Moja včerajšnja ponudba ne velja; kaj
Vaš glas je že oddan, kaj.²

PETER: Kako oddan.²

KLANDROVA: (se pači) Ste ljubitelj gledališča, ne.²

(Gre in se kot ponavadi zaleti v Matildo)

MATILDA: Pardon. No, to je pa res od sile. Niti enkrat ne vstopim, ne
da bi se zaletela v to žensko. Strašno! Kaj, Peter, kaj je... si sam.

PETER: Sem. Slišiš, tu menda vsi vejo, da sva se snoči vozila v mesto.

MATILDA: Kaj te je sram.²

PETER: Ne, veš, da me ni sram, samo čudno se mi zdi, ko da ima ta radio
svojo tajno policijo. In kaj naj jim rečem, če me vprašajo, kaj so igra-
li v gledališču.²

MATILDA: Nič, kar nekaj si izmisli. Za narodov blagor, recimo.

PETER: Sicer jih pa nič ne briga.

MATILDA: (tesno k njemu) Seveda ne. Samo da si moj, saj si še moj, ne.²

PETER: Veš, da sem. Nikdar mi še ni bilo tako lepo ko s tabo.

MATILDA: (ga poljubi) Mali moj!

PETER: Pazi, kaj če kdo pride.¹

MATILDA: Kaj se bojiš.²

PETER: Ne, ampak vseeno bi ne bilo prav, že zaradi tebe ne.

MATILDA: Meni je vseeno, samo da te imam. Saj si moj...

(Se umakne za vrata in se poljubljata... Od zunaj se zasliši petje...

KADIVEC, KLANDER: Nagrada, kaj si strila,
si naju napojila,
nagrada, nagrada,
nagrada' nagradica...

KLANDER: Se klanjamo, teaterski ljudje.²

KADIVEC: Kaj pa vidva - teorija in praksa.

KLANDER: Ne, teorija na praksi.

MATILDA: Najina stvar.

PETER: Najina stvar.

HELENA: (prihiti) Sem zamudila.²

KLANDER: Saj ne moreš zamuditi. Če zamudiš eno sejo, se tako že druga začne. Slovenci smo narod, ki zelo rad seje.

KADIVEC: Samo ne pšenice.

KREMŽARJEVA: Sem zamudila.²

HELENA: Nisi. Če zamudiš eno sejo, se tako že druga začne.

KLANDER: Je, moja žena še kje tu okoli.²

KREMŽARJEVA: Jav, na hodniku sedi.

KLANDER: To se ne bo dobro končalo.

KREMŽAR: (iz svoje pisarne, z mapo pod pazduho) Tako. Smo vsi.² Potem lahko začnemo. Ne zamerite, če bom na začetku malo divji, ne malo, pravzaprav sem zelo divji. Tovariši, ta nagrada za posameznika nas je vse poživinila, pokvarila, i-ztirila. Še pred dvema dnevoma smo imeli polna usta - homogen kolektiv, vzoren kolektiv, zdaj pa to... Prej mi je telefoniral generalni in me je zmerjal ko kakega praktikanta.

PETER: Prosim .

KREMŽAR: Nič zate. Slišal je za naše spore; če ne pošljemo, do jutri predloga, ne bo nihče dobil nagrade in bomo vrgli milijon skozi okno. Če ga boste še naprej tako srali, oprostite izrazu, se nam lahko z godi, da nam vzamejo še kolektivno nagrado. K sreči imam zveze na Centru in pisma, ki ste jih pisali Generalnemu, niso prišla njemu v roke.

HELENA: Kakšna pisma.²

KREMŽAR: Anonimna. Tu jih imam, poslali so mi jih. Kar poslušajte!

"Spoštovani tovariš Generalni, dovolite, da se obrnem na vas z zaupno zadevo. Zdaj, ko bomo ^{morali} določiti najboljšega posameznika, se je izkazalo, da naš kolektiv sploh ni tako homogen, da so posamezniki egoisti in amaterji. Izobrazbe sploh ne spoštujejo, vsa podružnica drvi v vedno večji amaterizem. Ne bom se podpisala, sicer bi lahko čutila posledice!

KLANDER: Matilda.

MATILDA: Tega nisem jaz pisala. Daj sem! (Mu iztrga pismo iz rok in ga raztrga.)

KREMŽAR: Ali pa to. "Povem vam po resnici, da simpri nas tako nihče ne zasluži tistega milijona, tudi jaz ne. Toda jaz imam vsaj borčevsko preteklost in otroke moram izšolati." Lepo, Klander, kaj.

KLANDER: Tega nisem jaz pisal, ni moja pisava.

KREMŽAR: Kdo pa.²

KLANDER: Moja žena.

MATILDA: Name kažeš, sam pa si še hujši!

KREMŽAR: Tiho, danes ne bomo vsevprek govorili.

MATILDA: Vsega pa nisi prebral, Kremžar. Svoje gapisma pa nisi prebral

KREMŽAR: Kako svojega.²

MATILDA: Misliš, da ne vem. Saj mi je mož povedal, da si zbiral podatke in podpise predstavnikov organizacij in krajevne skupnosti z zahtevo, da na j ti dobiš nagrado; nekaj, da si baje najbolj aktiven, da te podpirajo politične organizacije, a tega pa ti niso poslali nazaj.

KREMŽAR: Ne meša j zdaj še tega zraven. Zdaj moramo pametno odločiti. Vsaj danes bodimo potrpešljivi in trezni.

KLANDER: Saj nisem pijan.

KREMŽAR: Tiho, saj ti ni nihče nič rekel. In zdaj bomo glasovali! Javno. Kakršni bojo rezultati, pač bojo, samo da damo stvar z dnevnega reda.

PETER: Jaz najrajši ne bi glasoval, ne poznam vas.

KREMŽAR: Kar daj, navaditi se moraš na samoupravljanje in demokracijo. Kdo so torej kandidati.²

KADIVEC: (dvigne roko) Jaž nisem. Glasoval pa bom.

HELENA: Tudi jaz nisem in tudi glasovala ne bom.

KREMŽAR: Ti, Peter, seveda ne moreš biti kandidat, glasuješ pa, smo rekli. Kot kandidati smo tedaj ostali Klander, Matilda in jaz. Ti piši! Glasovali bomo z dviganjem rok. Kdo je za Klandra?

(Klander in Kadivec dvigneta roki.)

KREMŽAR: Prav. Napiši! Klander dva glasa. Dalje, kdo je za Matildo.²

(Matilda dvigne roko, potem pa še Peter, ko da bi se sramoval, Kremžar ga začuden pogleda)

KREMŽAR: Za Matildo glasujemo.

PETER: Saj vem.

KREMŽAR: A tako. Dobro! Zapiši - Matilda dva glasa. In zdaj Kremžar. Kdo je za me.²

(Kremžar dvigne roko, potem še Kremžarjeva)

KREMŽAR: Tako. Klander dva, Matilda dva in jaz dva. V redu. Vemo vsa da smo ostali le trije, zadnjič nas je bilo pet. V bistvu pa smo spet na začetku.

MATILDA: Kaj bomo pa zdaj.²

KLANDER: Pomislite na mojo preteklost. Še enkrat glasujmo.¹

MATILDA: Mjo izborazbo.

KREMŽAR: Nima smisla, da bi še enkrat glasovali.

KADIVEC: Jaz imam predlog. Sporočimo Centru, da nismo mogli izbrati posameznika, da ste vi trije enako dobri in si razdelite nagrado. Še vseč jim bo. Razdelite si, drugače bomo spet začeli vse znova.

MATILDA: Jaz ne bom z nikomer delila.

KADIVEC: Potem pa povej, kaj naj naredimo; vsak tretjino, drugače ne bo miru.

KREMŽAR: Prav, jaz sem pripravljen deliti, samo da ostanemo homogen kolektiv.

KLANDER: Boljše malo kakor nič. Velja.

MATILDA: Prav. Razdelimo si, čeravno vem, da bi vsa nagrada morala pripasti le meni.

KLANDER: Ne seči.

PETER: Silvo. Kaj to ni več nagrada, to je barantanje za denar.

KREMŽAR: Za vas nisem noben Silvo, ampak tovariš direktor, da se razu-

memo. Ravno familjarnost nas je pripeljala tako daleč. Jutri bom odpisal dopis, da je konec s to prekleto nagrado.

HELENA: Res, samo da je konec. Kar brnelo mi je v glavi od nje.

KLANDROVA: (vpade v sobo) Si dobil.²

KLANDER: Domov pojdi!

KLANDROVA: Ste končali.² Si dobil.²

KLANDER: Dobil.

KLANDROVA: Miljon je torej naš.

KLANDER: Ne ves, trije si delimo.

KLANDROVA: Kdo.²

KLANDER: Kaj te briga.¹

KREMŽAR: S kakšno pravico pa ti tu zaslišuješ.²

KLANDROVA: Saj ne govorim s tabo, s svojim možem govorim. Kdo je še dobil

KLANDER: Jaz, Matilda in Kremžar.

KLANDROVA: Spet so te okoli prinesli. Če si zaš užijš tretjino, bi si zaslужil vse. Spet se nisi znal postaviti.

MATILDA: Še to smo mu bolj odstopili.

KLANDER: Kako odstopili!¹ Nobene milosti ne potrebujem.

KLANDROVA: Bi Matilda, pa kar držite jezik za zobmi. Saj vidimo, kako si vlačite okoli tega praktikanta, ko svojega cucka. Prepričana sem, da je glasoval za Matildo.

MATILDA: Kaj vas briga, vi ste ga pa hoteli podkupiti.

KREMŽAR: Kajres ne bo nikdar konca. Ti, Klandrovka, pa ven, marš! In pusti nas že enkrat pri miru, da uredimo samo svoje stvari. Prepovedujem ti vstop v naše prostore, ven, marš!

KLANDROVA: Komu si rekel marš.²

KLANDER: Moji ženi ne bo nihče pravil marš.

KLANDROVA: Ne govori marš meni, ti... Kdo pa sploh si ti.² In kaj.² Sploh veste kakega direktorja imate. Ne veste, ker ste sami taki na kupu ko on.

Prvič me je podrl tu v tej sobi, na tleč, ko sem prišla prosti za službo, potem pa še dvakrat za stanovanje. In še potem večkrat, dokler se ga nisem končno rešila...

KLANDER: Kaj govoriš! Znorela si!

KREMŽAR: Saj ni res, nora je.

KREMŽARJEVA: Je to res, Klandrova.

KLANDROVA: Seveda je res, pojahal me je, ja. Mater treh otrok. Kaj zimate. Stavim, da je ta praktikant že tudi Matildo in ta dva se najbrž tudi ne držita samo za roke. (Pokaže na Kadivca in Helenco)

KREMŽAR: Ven ženska, ne boš nas žalila.

KLANDROVA: Tako je ja. To je najboljša radijska podružnica. Mislite, da je meni lahko. Toda zakaj bi bila ponižana samo jaz, če ste vsi taki ali pa še slabši.

KREMŽAR: In kaj imaš zdaj od tega, ti, ti...

~~HELENA: Pojdite z mano dol gospa... Tu je vaš mož!~~

KLANDER: A tako... pazite se me... fašisti ...

(Odhiti iz sobe)...

HELENA: Gospa, pojdite za njim... Ne ponižujte se tu pred temi...

KREMŽARJEVA: Silvo, saj sem vedela, da si svinja... prej sem ti skoro verjela... toda zdaj je konec, da veš.

KREMŽAR: Ne bodi nora, prosim. Ohrani živce!

KREMŽARJEVA: Pusti me!

KREMŽAR: V redu!

MATILDA: Jaz terjam zadoščenje, mene ni nihče pojahal, jaz takih izrazov ne poznam.

KADIVEC: Ja, babe, boste dale mir...

(Tedaj se oglasi rafal, močan rafal na stopnicah ...)

Telefon.

KREMŽAR: Tako, zdaj pa imate. Še tega je manjkalo, vidite. Kaj če je prišel kdos centra... (dvigne slušalko) Halo, kaj, kaj ste znore-

li.² Kam.² Kako, da ne veste, madona! Pokličite milico! (odloži)
Tak, zdaj pa imate. Vratar je telefoniral, da je mimo njega letel
Klander in mu pod nos potis¹¹~~til~~ svojo "š¹¹elfajerco". Na dvorišču je
sprožil rafal in zagrozil, da bo nekaj storil s to svojo šnelfajerco,
sebi ali komu drugemu...

KLANDROVA: Jezus, vedno je pravil, da se bo ustrelil s tisto šnelfaj-
erco....

(zatemnitev)

IV. slika

(še v temi se oglasi radio VI. podružnice)

KREMŽARJEV GLAS: "Posebno obvestilo. Oveščamo poslušalce, da je pred tremi dnevi izginil neznano kam naš sodelavec Šimen Klander. Oblečen je v sive hlače in rjav suknjiš, na sebi ima površnik. Posebnih znamenj ni-ma, razen da je plš²šast. Je visok in suh. Prosimo vsakogar, ki bi o njem kaj vedel, daj sporoči najbližji postaji ljudske milice!"

KADIVEC: (sedi sam, bere časopis in telefonira) Halo, milica, je kaj novega v zvezi s Klandrom.² Nič, hvala.

HELENA: (pride v službo...) Je kaj novega s Klandrom.²

KADIVEC: Ne.

HELENA: To je strašno, kaj če si je kaj storil.

KADIVEC: Pijan je bil. Skupaj sva pila tisti dan, tako se mi zdi, ko da sem jaz kriv.

HELENA: Vsi smo krivi. Že dolgo. Izbruhnilo je pač s to prekleto nagrado. (molk)

KADIVEC: Za nekaj pa je bila ta nagrada le dobra.

HELENA: Le zakaj, za božjo voljo.²

KADIVEC: Vsaj to vem, da ne smem več ostati tu, da moram res nekam stran, sicer bom tu segnil.

HELENA: Le kam boš šel, ljubi moj!

KADIVEC: Helena, vem, da ni zdaj ne pravi trenutek in ne pravi kraj, ampak povem ti, zdaj sem vse uredil, ženi sem povedal vse o nama in ločil se bom... ko bo na sodišču urejeno, te posadim v avto, še vprašal te ne bom nič in adijo... Poiskal nama bom službico in ^akako sobo

HELENA: Pa kaj govoriš, Franc, kaj si znorel... zakaj si šel pravit ženi.²

KADIVEC: Saj si rekla, da boš šla z mano, če bom prost, če se bom ločil...

HELENA: Rekla, že rekla... Ampak zdaj je vse drugače... Franc jaz ti

nisem upala povedati... to je zdaj tako strašno... jaz se bom drugo soboto poročila... glej, tudi vabila je dal že tiskati, taka z zlatim robom... jaz, se nisem mogla več upirati..

KADIEVEC: Saj se hecaš.

HELENA: Ne, sploh ne... Čez štirinajst dni se bom poročila... Lahko pa ti rečem, da sem imela ves čas amo tebe rada...

KADIEVEC: (glede vizitko) In jaz tepec sem šel pravit ženi...

HELENA: Oprosti, Franc, ne morem več, ne morem si pomagati... On je delal v Nemčiji za hišo in za mene...

KADIEVEC: Tako torej. Kaj hočemo, star sem, star... "O zamujeno, o izgubljeno..."

HELENA: Glej, Franc...

KADIEVEC: Nič nič, kdaj drugič, samo ne nocoj...

(obsedita, Helenca se nekaj cmiha.)

KREMŽAR: Zdravo. Je kaj novega.² Kaj se tak držita.² Sta kaj zvedela, se je počil.

KADIEVEC: Ne, nič ne veva.

KREMŽAR: (telefonira) Halo, halo, Center. Si ti, Ančka. Ja, tu Kremžar... Kaj, kaj je s Klandrom?² Ne vem, saj ravno zato kličem. Staremu se nekaj zlaži... Kaj je bil kaj doli pri vas...² Ne. Madona že tri dni ga ni. Bojim se, da ne bi ušpičil kakega škandala; saj veš, pijanček. Komu da bo kaj storil.² Ja, ne vem. Mogoče komu od vas, mogoče od nas, mogoče samemu sebi. Če boš kaj izvedela, javi... Bajbaj... (Odloži) Klander nam pa je zagodel, kaj...

HELENA: Mi smo ga pahnili v to.

KREMŽAR: Jaz nisem nič kriv, lahko^{bi} dobil tisto svojo tretjino nagrade, ampak kaj če ~~ima~~ ima tako babo. Zdaj se mi pa vsi zberite, nekaj vam bom sporočil. Samo vaš sklep še napišem. (Gre)

HELENA: Franc.

KADIEVEC: Samo ne nocoj... In jaz tepec sem šel pravit ženi, komaj sem zbral korajžo...

KREMŽARJEV GLAS PO ZVOČNIKU: "Prosim vse, da se takoj zberete v
sejni sobi!"

MATILDA: (pride v črnini) Zdravo, je kaj novega.

KADIVEC: Kako novega.

MATILDA: No, s Klandrom.

KADIVEC: Nič.

MATILDA: Jaz sem se kar črno oblekla, saj je gotovo že mrtev. On je bil vedno potencialni kandidat za samomor. Brala sem, da je Drava spet naplavila truplo. Moško. In nocoj se mi je vse noč sanjalo o Klandru. Ležal je tu na mizi in nas vse takelo gledal... imel je prestreljeno glavo...

HELENA: Matilda, lepo prosim, nehaj.

MATILDA: Zakaj. Res se mi je sanjalo...

KREMŽARJEVA: Klical nas je... Je kaj novega v zvezi s Klandrom.

KADIVEC: Ne, ampak nagrada je še vedno tu; danes moramo sporočiti ime kandidata, zadnji rok.

KREMŽARJEVA: Kaj me briga, naj jo imajo tisti, ki so se tako tolkli zanje.

PETER: (zagleda Matildo v črnini) Je kaj novega v zvezi s Klandrom.

MATILDA: Ne.

PETER: Sem zamudil.

KADIVEC: Le brez panike, mali.

KREMŽAR: Tako, ste vsi. V redu. Naj vam tedaj povem, da je položaj resen, skoro kritičen. Naš kolektiv se je razbil, moja žena ne govori z mano in Klandra že tri dni ni.. Drži. Očitno je sicer, da komu do sedaj še ni storil nič hudega, ker bi sicer že vedeli. Toda kaj, če je napravil kaj hudega sam sebi. Vzel je partizansko pištolo...

KADIVEC: Šnelfajerco...

KREMŽAR: Če si je kaj sočtril, bojo rekli, da smo mi krivi, ker smo ga brezsrčno pogнали v to. Lahko nastradamo. Zato predlagam, da njemu podelimo nagrado za posameznika, dokler je še čas...

MATILDA: Kako mu jo naj damo, če ga pa ni.

KREMŽAR: Ti, Peter, pojdi po njegovo soprogo, njej bomo podelili to nagrado zanj. Takoj zdaj, ja.

PETER: Prosim. (Gre)

KREMŽAR: Vse sem že preudaril. Napisal sem sklep našega sveta podružnice; na, Matilda, ti ga boš prebrala vdovi.

MATILDA: Zakaj ja[?]

KREMŽAR: No, predsednica sveta si in še kar dober organ imaš.

MATILDA: Naj bo.

KREMŽAR: Mi ostali se pripravimo. Vstanite!

KREMŽARJEVA: Zakaj pa mu prej niste dali, če si zasluži[?]. Kaj bi se zdaj praili[?].

KREMŽAR: Si mogoče ti glasovala zanj! Vsak od vas je mislil samo nase.

(Vstopita Klandrova in Peter)

KREMŽAR: Spoštovana tovarišica Klandrova. Dovolite, da vam v teh težkih dneh, ki jih zdaj preživljate povem, da niste sami, da smo mi vsi globoko zaskrbljeni in sočustvujemo z vami in tako vam v imenu vseh nas obljubljam vso pomoč.

KLANDROVA: (je tudi objokana in v črnem) Hvala.

KREMŽAR: Najprej bomo poskušali popraviti napako, ki smo jo morda zagrešili v odnosu do vašega moža. Zato prosim predsednico sveta podružnice, da prebere sklep našega samoupravnega organa v zvezi z nagrado za posameznika.

MATILDA: (stopi v ospredje in se odkašlja)... Kolektiv šeste radijske podružnice radia Center je na svoji redni seji odločil, da prejme nagrado za najboljšega posameznika tovariš Klander. Ne le, da s svojim minulim delom in s svojo moralnopolitično preteklostjo to zasluži, ne le da je bil vedno vzor predanega novinarja, tudi zdaj je na delovnem mestu znova dokazal, da je novinar kakršnega naša družba želi in potrebuje.

Zato mu vsi iskreno čestitamo. Ker omenjeni tovariš ta trenutek ni preveč dosegljiv, sprejema svet podružnice sklep, da prejme nagrado za najboljšega posameznika v imenu svojega moža cenjena soproga." Tako, spoštovana tovarišica Klandrova, dovolite, da vam v imenu ^Ašteta čestitam in vam izročim ta sklep, nagrado pa vam bomo izročili takoj, ko bo nakazana.

KLANDROVA: Hvala. Res sem v stiski. Tudi denarja nimamo. A nagrado kar imejte! Prej bi mu jo dali, ne zdaj, ko ne vemo, kaj je z njim in je najbrž že mrtev. Ne poznate ga, kako je občutljiv, tu pa ste ga samo tlačili. Zdaj bi se radi opravi^l s to nagrado. Kako naj vzamem ta Judežev denar, saj je mogoče nagrada že krvava. Hvala in prosim, samo na miru me pustite. (Smrka in odide)

KREMŽAR: Taka je, kot je bila. Nič je ni streznila nesreča.

MATILDA: Joj, kako smo ponosni.

HELEN A: Edino prav je ravnala.

KREMŽAR: Si se oglasila ti, čista.²

KREMŽARJEVA: Kaj bomo pa zdaj.²

KADIVEC: Nič, nagrado si naj razdelita Kremžar in Matilda, kakor je bilo izglasovano.

KREMŽAR: Jaz sem se ji odrekel.

MATILDA: Zdaj je pač ne maram. Da bom jaz kriva za Klandrovo smrt. Ni kdar.

(telefon)

KREMŽAR: Ja, kaj je.² Kdo ste.² Učiteljica s podružnice šole... Kaj, res.² Hvala, hvala. (odloži) Učiteljica s podružnične šole je telefonirala, da so včeraj videli Klandra gori na planini, ko so z otroki nesli vened² k spomeniku padlim. ^Baje je tam mahal z mašinc² in potem zbežal...

MATILDA: Tam izvira potok in Drava je naplavila truplo...

KREMŽAR: Bodi že tiho! To pomeni, da je bil včeraj še živ... Kaj pa naj zdaj s tem sklepom in nagrado.² Veš, Matilda, res jo kar ti vzemi, saj

si se vedno potegovala zanjo in res je, da imaš šole in še kar dober organ, smo rekli... tako bo tudi pravici zadoščeno. Če danes ne pošljemo predloga, potem je bilo vse skup zastonj in rekli bojo, da smo neresni.

MATILDA: Jaz naj vzamem ta Judežev denar. Ga ne maram. Da bom jaz kriva za Klandrovo smrt, nikdar. Kar ti jo imej, saj si navsezadnje direktor in nekak ustanovitelj te podružnice. Na! (Mu vrne tisti sklep).

KREMŽAR: Ne bom kral mrtvim.

PETER: Saj vi ^{ga} ga radi že pokopali.

KREMŽAR: Vi pa tiho, praktikant. Veš kaj, Helenca, kar ti vzemi vse skup.

HELENA: Si znorel? Kaj bom jaz s tem. Saj se nikdar nisem imela nič opraviti s to nagrado.

KREMŽAR: Saj ravno zato, čista si.

HELENA: Ne žali me. Na, kar vzemi Matilda, ti si se vedno tolkla zanjo.

(Da sklep Matildi)

MATILDA: Ona je lahko čista, saj njen inžiner v Nemčiji več zasluži, ko mi vsi skupaj. Poročila se bo na gotovo.

HELENA: Ne govori, prosim, o tem, kaj te je res sama zloba.

MATILDA: (S sklepom v roki) Jaz tega ne maram. Naj ima nagrado, kdor hoče.

(Položi sklep na mizo, telefon zvoni)

KREMŽAR: Ja. Kdo st². Grobar. Ne, prosim, a gobar... Kaj ste znoreli. Tako bom obvestil milico, hvala. (Odloži slušalko) (telefonira) Halo milica, neki gobar sporoča, da je videl včeraj gori na planini človeka, kako je visel na veji. Prosim preglejte, blizu spomenika padlim, ja. Pravi, da njegov opis ustreza našemu z radia. Javite, prosim (odloži). No, vidite.

MATILDA: Sem le imela prav, da sem se oblekla v črno.

KREMŽARJEVA: Kdo bo šel povedat Klandrovi, da se je njen mož obesil.

KADIVEC: Počakajmo in preverimo, če je res.

MATILDA: Da se je obesil, meni pa se je sanjalo, da je ležal tu na mizi

s prestreljeno glavo.

KREMŽAR: Mi nismo nič krivi, pijan je bil takrat, ko je odšel.

KADIVEC: Veste kaj, nagrado pa pošljimo nazaj na Center in priznajmo da ne moremo izbrati najboljšega med nami, ker smo vsi enako dobri. To bi bilo zdaj še najbolj pošteno.

MATILDA: Ampak kaj nam bojo rekli zaradi Klandra?

KREMŽAR: Nič, skup moramo držati in povedati, da je bil že ves čas zgubljen.

KREMŽARJEVA: Ampak, da bi jim vračali, saj to je nesmisel. Meni ga ni še nihče ponudil; jaz pa bi ga zdaj potrebovala, ker se bom ločila in začela na svoje.

KADIVEC: Kaj ti se boš tudi ločila?

KREMŽARJEVA: Ja, kaj ti tudi.

KADIVEC: Ja, no, pravzaprav še ne vem.

KREMŽAR: Saj tudi ona pravzaprav še ne ve.

KREMŽARJEVA: Vem.

KREMŽAR: To se bova še vse zmenila. Zdaj bo lažje, ko bo ta nagrada mimo.

KREMŽARJEVA: Poznam tvoje laži napamet.

KREMŽAR: Ja, kam boš pa šla. Vsi smo obsojeni na ta radio, na to podružnico, na to mlako. Vsi bomo ostali tu, saj smo navsezadnje homogen kolektiv.

PETER: Ja, vi boste ostali, jaz pa ne. Gledam vas in mi gre na kozlanje. Nocoj prekinjam prakso pri vas. Grem. Kaj pa sem se lahko naučil tu? Nič, same svinjarije. Vsi ste debeli mastni krapi, leni in hudožni. Adijo homogen kolektiv, adijo krapi! Za Klandra vam sploh ni, samo oprali bi se radi blata... Saj vam nisem več potreben, izkoristili ste me, ali pa ste me hoteli izkoristiti... nasedel sem in zdaj mi je vse jasno. To je mlaka s krapi, samo ščuke pa ni, da bi vas malo gonila sem in tja. Ščuke pa ni... Adijo, adijo tudi ti Tilčka...

KREMŽAR: Le čakaj, ko bo dobil Generalni karakteristiko, ki jo bom poslal za tabo, se ne boš več smejal. Zašil te bom ko mačaka.

PETER: Le čakaj, ko vam bo Generalni odgovoril na moje poročilo o dogodkih v podružnici, ne boš več tako vladal... In to ne anonimno...

KREMŽAR: Ven...

PETER: Že hitim... (odide)

KADIVEC: Vsaj eden, ki je odšel pravi čas.

KREMŽAR: O ti študentska driska ti.

MATILDA: Smrkavec, predobra sem bila z njim, vse sem mu dala, zdaj pa tako...

KREMŽAR: Tako odhajajo s polnimi ritmi ti študentje. Napolnibajim jih je naša družba. Kakšni pa smo mi hodili v šole. Jaz sem hodil ^{bo} v šolo. ~~bo~~

MATILDA: Že, ampak osnovno.

(telefon)

KREMŽAR: Spet kaj s Klandrom! Skoraj si ne upam dvigniti. Halo, ja, izvolite. Izvolite, tovariš Generalni. Prosim? Kremžar, ja. Izvolite. A tako, da ne bo... Hvala, hvala... Vse v redu, ja. Dopust... Klander ja, dopust... kriza... Prav, v redu... študent² v redu... boste še klicali, v redu... (Odloži) Tako Generalni je klical. Nagrade za posameznika letos sploh ne bojo podelili. Stabilizacija, stabilizacijski ukrepi, ni denarja... Nagrade ni več... vsega je konec (raztrga papir).

KADIVEC: A da ne bo nagrade, zakaj pa smo se pol žrli.

KREMŽAR: Saj ravno to je, preizkušali so nas... hvala bogu, da ni nobeden vzel nagrade in smo dokazali, da smo res homogen kolektiv. Hotel so nas preizkusiti.... hoteli so, da bi se sprli... ampak mi smo ostali homogeni...

HELENA: Kaj pa Klander?

MATILDA: Ja, Klander, nič, pokopati ga bomo morali. A da se je obesil meni pa se je sanjalo, da je ležal tu s prestreljeno glavo.

KREMŽAR: Saj se je vse v redu izteklo. To, da je študent odšel, ni nič hudega, ti mladi so prenapete glave, zato vam pravim, da moramo biti previdni pri sprejemanju mladih šolanih ljudi. Mislijo, da vse vejo.

KREMŽARJEVA: Kdo bo šel povedat Klandrova, da se je njen mož obesil.

KADIVEC: Saj še ne vemo. vprašajmo še milico...

(Telefon)

KREMŽAR: Raje ne bi dvignil slušalke... Ja, kdo ste, ribič, A da je Dražva naplaviha truplo... Ops! ustreza, kako se pišete, ste javili milici.

KLANDER: (najprej slišimo njegovo petje, potem se pojavi zapit, z zmečkanim površnikom...)

Vsi so tiho in presenečeni.

KLANDER: Serbuš. Kdo je dobil nagrado.²

(Vsi osupli, nihče nič ne reče, Klander potegne mašince)

KLANDER: Kdo je dobil nagrado, vprašam.²

KREMŽAR: Si živ...

KADIVEC: Zdravo stari, kako si nas prestrašil.¹

KLANDER: (povesi mašince) Šel sem se ubit. Vzel sem ^{šušljico} pištolo, patron e pa sem pozabil. Potem sem tri dni pil. A dobim svojo tretjino. Potem bom spet normalno opravljajal svojo službo.

KREMŽAR: Zajebali so nas. Nagrade za posameznika sploh ne bojo podelili. Nimajo denarja, stabilizacija. Vse je bil le štos.

KLANDER: Jaz si je t^oako ne zaslужim, nisem sposoben, še ubit se nisem sposoben.

HELENA: Kaj boš, po tvojo ženo grem.

KREMŽAR: Počakaj, počakajte vsi, pojdite vsi z mano v pisarno, tam imam še nekaj reperezentance, viski, bomo proslavili Klandrov povratek, proslavimo tudi to, da smo najhomogenejši kolektiv. Gremo! Pojdi tudi ti Katica, ne drži se več. Klander, a ni hec, misli mo res homogen kolektiv. Gremo!

HELENA: (ko sta sama s Kadivcem) Franc, oprostí...

KADIVEC: Nič, nič, kdaj drugič, samo ne nocoj. (Helenca odide, v pisarni
slušimo petje in vriskanje...) Fonza, dajte mi ženo, prosim. Halo, zdra-
vo Miša, si ti. Čuj, oprostí za tisto včeraj, bil sem pijan in nor.
Kakšna ločitev, veš da imam samo tebe rad... Doma ti bom vse razložil,
kaj, ne vse je v redu. Mi smo najhomogenejši kolektiv, veš, mogoče ga bo
mo malo srali, ker sej vse ^{odloži} izteklo. Adijo, Miša...

(Iz sobe priplešejo člani šeste podružnice med njimi Klandrova in
pojejo "mi se mamó radi..." Plešejo v stiliziranih gibih... kar
spet telefon...)

KREMŽAR: (Objestno) Ja, šesta... tu Kremžar, direktor Kremžar.... a vi,
ste, tovariš Generalni... je že vse v redu, smo že vsi... Kaj, nemogoče.
ali res... (Kremžar se sesede na stol... Kadivec stopi k njemu in vzame
slušalko v roke... posluša...)

KADIVEC: Direktor Kremžar premeščen... podružnica v postopku... potrebu-
je ^{tu} novega direktorja...

(Vsi se zaprepaščeni gledajo.)

2

KREMŽARJEVA: Kdo bo novi direktor...

KADIVEC: Nekdo s Centra, ki ga pa baje dobro poznamo...

Vsi so tiho... in

ZAVESA

II. DEL

I. slika

HELENCA sedi in nekaj tipka. Kadivec pride. Sama sta, zadrega.

KADIVEC: (gre k njej) Čestitam.

HELENA: Hvala.

KADIVEC: Si se že vrnila s potovanja?

HELENA: Ja...

Molčita, vsak zase nekaj dela.

KADIVEC: Kako pa kaj medeni tedni?

HELENA: Ne zafrkavaj me, Franc.

KADIVEC: Saj te ne.

HELENA: Franc, Franc, jaz sem tak nesrečna; jaz ga sploh nimam rada...

Zakaj me nisi ti takrat... s silo... veš...

KADIVEC: Saj sem vedel, da bom jaz kriv; kaj češ, pač nisem rojen za ~~ugrabitelja~~ ugrabitelja.

HELENA: Vedno sem imela tebe rada, Franc.

KADIVEC: Ja, imel sem profesorja, ki je trdil, da bi ne bilo legende o Romeu in Juliji, če bi se poročila... Viš, včasih sem mislil, da bo ti moja Julija, zdaj pa si Julia... Jaz pa sem nula... Julia, nula, lula

HELENA: Franc, ti se norčuješ iz vsega, tudi iz tega, kar je še ostalo med nama...

KADIVEC: Kaj pa je ostalo... prijaznost in kartice za novo leto... viš, tako se to neha...

MATILDA: O, zdravo... no, kaj se že ve, kdo bo naš novi šef...

KADIVEC: Nič ne vem... Kremžar je že ves dan v pisarni z nekom iz Centra...

MATILDA: Madona me zanima, kdo bo naš novi šef... Upajmo, da bo kak intelegent s šolami, ne pa tako teslo, ko je bil ta Kremžar. Čisto prav, da so ga odžagali. Zdaj se sicer dela, ko da napreduje, v resnici pa ga bojo na Centru vtaknili v kako pisarno, kjer ne bo mogel

škoditi. Z naše občine jih je že dosti tako napredovalo. In kaj je sploh naredil za našo podružnico. Nič, samo prilizoval se je doli na Centru, zato pa imamo najnižjo vrednost točke. Drugod imajo 1,04, mi pa 0,97. Saj so bili naši občinski funkcionarji čisto isti. Po vojni, ko se je povsod gradilo, si niso upali v našem gnezdu postaviti niti radijske postaje, niti gledališča in zdravstveno ambulanto gradimo šele sedaj, in še t o s samopriskom. Pa le naj gre... Naj pride n e l do novi in prevetri vse skup... Kaj pravita.²

KADIVEC: Ja, ventilator.

HELENCA: Meni je vseeno. Delati bomo morali, kakor prej. Kadrovska komisija je že vedela, kak predlog je dala... In tisto uro programa bomo še že spravili skup...

MATILDA: Daj no, sama veš, kako pomembno je, takega šefa bomo imeli. Moramo dobiti nekoga, ki bo² ambiciozen, ki bo uvedel nove oddaje, ki bo višal vrednost točke... Da nam ne bojo poslali koga takega kot je bil tisti slinavi prkatikant.

KADIVEC: Misliš Petra. Odličen dečko je bil, samo ma² lo naiven.

MATILDA: Saj v začetku ni bil slab, potem pa se je prevzel... n a koncu nam je rekel, da smo debeli mastni krap in da bi morala priti ščuka, ki bi nas malo gonila sem in tja. Nesramnež, jaz pa krap... saj sploh nisem mastna... Upam, da nam bojo poslali zrelejšega človeka ne pa tako praktiktanstko glisto.

KADIVEC: Zakaj sploh tak ciklus z volitvami... kadrovska komisija je izbrala, mi pa bomo potrdili.

HELENCA: In če g a ne potrdimo...

MATILDA: Zakaj bi ga ne potrdili, če izpolnjuje pogoje, če ima šol in če je član...

KREMŽARJEVA: Še nismo vsi.²

HELENCA: Kdo bo novi.²

KADIVEC: Kdo bo novi.²

KREMŽARJEVA: Kako pa naj jaz vem...!

MATILDA: Ne laži, tebi je gotovo povedal.

KREMŽARJEVA: Če pa ti rečem, da ne vem, jaz vedno zadnja zvem.

KADIVEC: Še pet minut, pa bomo izvedeli.

MATILDA: Morali bi nam nekaj povedati o njem, ne pa, da ga kar priporočijo, mi pa naj potrjujemo. Če pa je kaj narobe, rečejo, saj ste ga sami izvolili. Kremžarju je najbolje, rep med noge in adijo, mi pa sami

KREMŽARJEVA: Saj si vedno pravila, da mora priti nova metla.

KADIVEC: Ne metla, ventilator.

HELENCA: Saj bi lahko kar začeli.

KADIVEC: Klandra še ni.

MATILDA: Gotovo spet kje pije.

KREMŽARJEVA: Škoda z a njega ne, da pije, drugače pa je tak fejst človek.

KREMŽARJEVA: Tako s²em vesela, da gre... Bom imela vsaj mir... tako pa sem ga čakala cele noči... Nam ženskam bi morali šteti dvojna leta, tudi to čakanje.

KADIVEC: Le t²aho bodi, še jokala se boš za možekom...

KREMŽARJEVA: Jaz že ne...

KLANDER: (pride nakresan, v rokah ima polno steklenko vino, po žepih ima but²ajke in klobase...) Tako... zdaj se lahko začne seja, jaz sem založen...

MATILDA: Kaj si nor, Klander; zdaj imamo ja sejo, izvolili, potrdili bomo novega direktorja.

KLANDER: Saj zato, polsoviti se moramo od Kremžarja, kot se spodobi. Pripravite. Zahvaliti se mu moramo za trud.

KADIVEC: Ti pa si res od vraga, Klander.

KREMŽARJEVA: Kaj se boste zdaj zahajjevali, saj vsi komaj čakate, da gre. Še jaz.

KREMŽAR: Ne, posloviti se moramo lepo kot se spodobi; še od največjega sovražnika se moramo lepo posloviti.

MATILDA: Prav imaš, Klander, saj je Kremžar tudi človek, čeravno je svinja.

KRE~~Ž~~ARJEVI: Tilčka, veš, kaj... jebenti...

MATILDA: No, oprost... Ampak to pospravimo in skrijmo do glasovanja...

Pa kaj ne bosta ~~že~~ prišla ven... saj bom znorela od n-estrpnosti...

KADIVEC: Dajte sem not... (pospravijo pijačo in krajske v nekakšno zidno omarico, ki pa je očitno "shramba" in bife)

HELENCA: Klander, pa si si le dobro zamislil... Veš... kar veselim se, da ga bomo malo lomili... Nič se mi ne da domov...

KRE~~Ž~~ARJEVA: Zgodaj si se naveličala, Helenca... saj še niso medeni ¹me~~se~~ci mimo...

HELENCA: Meseci... tedni, reci. Po treh mesecih že vidiš, koliko je ura. Ne vem, mogoče sem sama kriva, ampak meni gre tako na jetra... Vedno je doma, noge v lavor, gleda televizijo in mi pravi - zgradila so sva si gnezdece uživajta...

KADIVEC: Helenca, ja, ti imaš edina med nami družinsko idilo...

MATILDA: Zdaj jih bom poklicala... saj smo zbrani... Klander, ti se zadrži, da ne bo takoj dobil slabega vtisa...

KLANDER: Kaj, jaz se ne bojim nikogar... Jaz sem se boril... pijem za svoj denar, to je moja stvar... koga se jaz bojim... nikogar... jaz bom tudi pogledal... kdo je ta, pred katerim zdaj cvikate... (Odpre vrata v direktorjevo sobo).

MATILDA: Klander, daj mir ...

KLANDER: (se začne smejati in spet zapre vrata) Kaj mislite, kdo je... Ravno o n-² je, jebenti.

KADIVEC: Kdo.

KLANDER: Pa tisti mali študent...

MATILDA: Kaj tisti, ki je rekel, da smo debeli mastni krapci.

KADIVEC: Tak, zdaj pa imamo ščukin zos.

MATILDA: Ne bomo ga potrdili, ane da ne.

KADIVEC: Zakaj pa ne.² Šole ima, od drugod je prišel delati red, član je,

tako je prav, tako si rekla, da mora biti.

KLAN DER: Tak mladenič bo uvedel vse mogoče novosti... taki so ambiciozni...

KADIVEC: Ventilator... mogoče ga pa potrebujemo, zrak imamo zatohel.

MATILDA: No, bomo slišali, kaj bo povedal. Vprašala ga bom, kako bo dvignil vrednost točke.

KREMŽAR in PETER nastopita.

KREMŽAR: Zdravo! Smo vsi.²

PETER: Dober dan!

KREMŽAR: Tovariša Petra mi menda ni treba predstavljati... Od takrat ko je bil pri nas, je že diplomiral...

PETER: Saj se poznamo... trije meseci so minili...

KADIVEC: Zdravo, zrasel pa nisi od takrat...

PETER: Kaj češ... (jim da roke)

KREMŽAR: Spoštovane tovarišice, spoštovani tovariši, mislim, da bi lahko začeli. V naši sredi pozdravljam tovariša ^{Petra} ~~Dobro~~, ki je doslej delal v redakciji Centra in bil ~~zelo~~ pred časom celo pri nas na praksi, danes pa ga imamo čast pozdraviti kot kandidata za direktorja TOZD VI. podružnica radia Center. Kakor veste, me je kadrovska komisija na Centru takorekoč prisilila, da sem prevzel novo delovno mesto svetnika za podružnice na Centru. Zato seveda ne morem biti več direktor našega TOZD-a. To so pač običajne kadrovske spremembe oziroma priznanje za minulo delo. Zdaj gre zato, da potrdite predlog kadrovske komisije, oziroma potrdite, ne izvolite tovariša Petra za novega direktorja.

MATILDA: Kaj bi volili, če je kadrovska komisija že določila.²

PETER: Ne, motite se... Dovolite... Nisem se ja yil za to mesto, ker bi bil rad direktor, ampak ker mislim, da se da kaj narediti. Mene ne zanima ta položaj, to boste videli, mene zanima moj koncept regnice, ki vam ga bom poskušal zdaj razložiti. Želim dokazati, da se stvari

lahko spremenjajo, razvijajo. Rekel sem, da me ne zanima položaj... V seeno mi je, če ne prestanem niti poskusne dobe, rad bi le uresničil svoj projekt, projekt resnice, od katerega ne bom odstopil... Saj poznam direktorje, ki so preden so zasedli ^{na} ta mesta, obljubljali ^{li} vsem kake spremembe in reforme in revolucije, čez čas pa so začeli govoriti da se pač v naših razmerah ne da nič narediti... in so raje začeli varno čuvati svoje položaje... Ljudje na položajih se pokvarijo... Mene pa to ne zanima, mene zanima resnica. Saj sami vidite, kako ^{so} se ~~da~~ v vse naše življenje, publiciranje, javno nastopanje zavlekla neka kšna taktike, majhne in velike laži, razni oziri... navodila, kaj je oportuno in kaj neoportuno... Kakor temu pravijo. In to v naši družbi, ki si je zapisala na zastavo besedo - RESNICA. Po teh naših sredstvih javnega obveščanja vedno nekaj posredujemo in ponavljamo... mi pa bomo živ, direkten, delavski radio. Posredovali bomo resnico neposredno iz ust delavca in občana. Poslušalce bomo vključili neposredno, vsak bo lahko povedal v mikrofonski, kar jeres in kar sam misli... razumete... Navezali bomo stik z našimi občani, našimi delavci, dali jim bomo mikrofonski v roke in priložnost... Razumete tovarišca Matilda ...

MATILDA: Zakaj ravno jaz...

PETER: Ne le vi, ampak vsi... ti tudi Kadivec, Helenca, Klander, Kremžarjeva... Ne bomo se več mučili s formulacijami, ampak bomo iskali neposredno delavčevo resnico, ne bomo govorili v imenu delavca, ampak bo govoril delavec sam...

KLANDER: Na juriš, na delavce...!

KREMŽARJEVA: Pa nas ne bojo zaprli.

PETER: Zakaj, saj to je namen naših novih dejanj, naša ustava govori o tem.

MATILDA: Kaj pa naše plače? Saj ne more biti, da bi imeli še naprej nula celad evetinsedmedeset, če imajo drugod točko po ena cela štiri.

PETER: Prav pravite, Matilda. Z delom, ki sem ga očrtal, bomo razširili program, povečali kvaliteto in tako upravičeno sestavili nove

pravilnike o osebnih dohodkih.

KADIVEC: Jôj, Peter, samo tega ne, pravilnika o osebnih dohodkih...

PETER: Zakaj.

KADIVEC: Spet se bomo vsevprek skregali, če ne celo stepli.

PETER: Zakaj, ne razumem. ~~Rxxxxxxixi~~ Zmiga i bomo malo to dolgo vas, ki sama sebi pravi mesto. Imeli bomo tri ure an gažiranega programa in le pol ure te nesmiselne glasbe po željah.

MATILDA: O to pa ne; ljudje imajo dosti rajši glasbo po željah kot to vašo resnico.

PETER: Bomo videli. Ampak zdaj gre zato, če ste pripravljeni sprejeti moj koncept... Če me sprejmete, mi prosim javite, midva s tovarišem Kremžarjem se umakneva, da boste lahko brez skrbi in ozirov sklenili.

KREMŽAR: Prav. Odločite se in naju pokličite. Odločite se samoupravno, povem vam pa, da drugega kandidata tak nimate.

(Peter in Kremžar odideta)

KLANDER: Pa res imamo ščukin zos.

MATILDA: Ta ima nekaj za bregom, saj je nemogoče, da bi res tako mislil.

KLANDER: Še ~~ka~~-l nam bo za Kremžarjem, vam pravim. Vsaj mir smo imeli in cuknili smo ga včasih... Stavim, da ta ne bo vzdržal več ko tri ~~AAA~~ mesece, toliko pa že poznam stvari.

KREMŽARJEVA: Veste ka-j, poskusimo ... Damo mu trimesečno poskusno dobo ~~xxkxxrx~~ kar bo pa bo. Če ga je predlagala kadrovska...

KADIVEC: Temu še vsaj za nekaj gre... ima koncept...

KALNDER: Jebenti, zdaj imajo že koncepte... Gremo pit...

MATILDA: No, kako je govoril o odgovornih, ko da mi tu samo la-žemo. In plače ga sploh ne zanimajo...

HELENCA: Sprejmimo ga... s poskusno...

KREMŽARJEVA: Tako je... Glasujmo za, po treh mesecih pa bomo videli...

MATILDA: Prvič je odšel sam, domišljavec, drugič ga bojo nagnali drugi. Ampak naj bo, glasujem...

(Dvignejo roke, Kremžarjeva zapiše, Klander pa je pri bifeju...)

KLANDER: Pokličite ju, ti Matilda pa povej nekaj Kremžarju v slovo, saj

si navsezadnje tudi zasluži.

MATILDA: Zakaj pravno jaz?

HELENA: Saj ti t²a najbolje za²nš. In res se spodobi.

KREMŽARJEVA: Kaj se mu boste zdaj zahvaljevali.

KLANDER: Red je... tak... naližmo, ~~klobase~~ klobase na tase...

(Pripravijo majhno zakusko, natočijo kozarce in Helena pokliče Kremžarja in Petra)

KREMŽAR in PETER prideta in se presenečena ustavita.

MATILDA: Dovolite mi, dragi sodelavci, da spregovorim v imenu našega maloštevilnega kolektiva nekaj besed. Srce se nam trga, ko odhaja iz naše sredine mož, ki je zastavil toliko energije in sil za to našo podružnico. Dragi Kremžar, mogoče res nismo bili vedno dovolj poštvovalni, mogoče smo ti večkrat naredili kako krivico, toda kdor dela tudi greši. Če smo grešili tudi mi, nam oprostite. Za vedno pa bo ostal med nami tvoj delavni in tovariški duh.

KLANDER: Slava mu.

MATILDA: (zadovoljna sama s seboj) In vi, dragi tovariš Peter, prevzel nas je polet, s katerim ste razlažili svoj koncept. Na sestanku smo vas soglasno potrdili za direktorja - s trimesečno poskusno dobo. Dobrodošli med nami... Za ta svečani trenutek smo pripravili majhen prigrizek. Na zdravje... (Pijejo)

KREMŽAR: Hvala ti za lepe besede, kolegica, ki jih nisem zaslužil, hvala za to presenečenje... Obljubljam, da se bom tudi v bodoče na Centru trudil, da bom storil kaj dobrega za to "našo" podružnico.

PETER: Hvala vam za zaupanje in na zdravje.

MATILDA: Nate... Ščukica...

PETER: Ne, zdaj sem tu v službi in v službi se ne pije...

KREMŽARJEVA: Lepa načela, lepa načela... Principielnost... Tudi moj mož je bil principelen - prvo leto, potem pa je bil že manj principelen, pa glejte je vseeno zlezal na Cen-ter.

HELEN CA: Meni pa še naliij, Matilda, nekaj se hočem napiti... in ne grem domov k svojemu pustežu...

PETER: O, vi ste se pa spremenili, Helenca.

KREMŽAR: Muziko, Matilda, muziko...

(Matilda vklopi magnetofon in "Paloma blanca." Začnejo plesat in no-ret...)

HELENCA: Paloma blanca! (Se objame s Kadivcem in z njim pleše...)

MATILDA: Pridi, Kremžar za slovo... (Pleše z njim...)

PETER gleda Klandra, ki pije kar s pletenke...

KREMŽARJEVA: Tovariš direktor... direktor ček... (Povabi Petra plesati)

KLANDER: (pije...)

KLANDROVA: (divje) Kaj, a že spet pijete... In to sredi tedna...

Saj to ni radio, to je bife, to je norišnica...

KLANDER: Na, mama, pij in jej... novega direktorja imamo...

PETER: Dajte, gospa, ne jezite se danes, obljubim vam, da bo odslej pri nas red... samo danes... Kremžarjevo slovo...

KLANDROVA: No, če je res, da gre ~~ta~~ za vedno, potem pa bomčila...

(Vsi zamejo to kot šalo in pijejo... Potem spet glasba in vsi, tudi Klandrova plešejo nekaj, kar mislijo, da je moderno.)

KLANDER: (vzame iz žepa vinjak in pije, čez čas se prevrže s stolom vred in obleži v nezavesti... Vsi tečejo nakup... Panika...)

KLANDROVA: Prekleti hudič alkoholni... Saj ponoči mi je spil celi kis...

PETER: (telefonira) Ja, zdravstveni dom, ja, rešilca na radio, akutna alkoholna intoksikacija... takoj...

KLANDROVA. (pobere stekelnico, v kateri je bil vinjak...) V injak je žrl.

KREMŽARJEVA: Vinjak je žrl...

HELEN CA: Vodo, vodo...

Špricajo s sifonom Klandra po glavi, tako da se malo osvesti...

KLANDER: (tipa po podu...) Bela je, bela...

KADIVEC: Bele miši vidi.

(Ženske završčijo in skočijo na stole)

KLANDER: Bela je, bla čista resnica...

(Sirena rešilnega avtomobila, ki spet preide v glasbo)

2. slika

Peter opazuje sejno sobo, ki je spremenjena. Kamor pogledaš so novi telefoni. Hodi kot petelin po sobi in najprej niti ne opazi Klan-drove, ki je vstopila.

PETER: O, tovarišica Klandrova... A ni to odlična zamisel, povejte. Telefon zazvoni, novinar dvigne slušalko, vzame blok in si zapiše, neposredno to, kar prihaja s terena, od delavca... In potem kar v mikrofona brez olepšav... čisto, delavko, občanovo resnico... Nihče v njegovem imenu... ampak on sam govori...

KLANDROVA: A tak...

PETER: Vas ne veseli, da bojo delavci lahko kar naravnost govorili v radio. Tudi vi, konkretno, vi, lahko poveste, kaj vas teži...

KLANDROVA: Ja, saj zato sem pa tudi prišla. Zaradi moža...

PETER: Ja, imate kaj novic o njem. ² K

KLANDROVA: Saj mu ne gre slabo. So me že klicali. OSTATI bo moral kake tri mesece. Alkohol se tako zažre v kožo, da ga morajo potem dolgo ven spravljati... Če ~~ja~~ bo po treh mesecih še zmerom nagnjen, pa bo ostal še bolj dolgo. In ves čas samo bolniška, otroci pa v šolah... in moj mali li honorar.

PETER: Bo težko, ne.

KLANDROVA: Sem mislila, če bi bilo prosto kako delovno mesto... Glejte, že zdaj pometam honorarno. Lahko pa bi bila kurirka, čistilka, hišnica... Razumete, tako za vedno, ne samo honorarno... Saj sem bila po vojni v službi, pol pa so prišli otroci... pa sem mislila, da bi se za penzijo vseeno nekaj nabralo...

Zdaj bimi pa sploh prišlo prav, ko ste mi moža spravili tja gor... na zdravljenje... Novinarski poklic, to bi morali šteti za dvojna leta. Prideš na pogovor k predsedniku občine, pa, boste kozarček... Prideš h kakemu direktorju... pa spet, boste kozarček... in tako se začne... Prideš v tovarno, boste kozarček...

PETER: Ja, ampak zdaj ne bomo nič več tako hodili k predsednikom in k direktorjem... Delavce bomo spraševali... Ali vidite te telofone... to so telefoni resnice. Novo oddajo bomo imeli v radia - telefon resnice. Zdaj bo drugače.

KLANDROVA: Ja, vam se takoj vidi, da ste za delavca... Zato sem tudi prišla, da bi me vzeli, no, da bi me z mesta honorarne moči sprejeli na redno delovno mesto...

PETER: Že, ampak to ne gre kar tako na štiri oči. Odobriti nam morajo si stemizacijo, vložiti morate prošnjo, no, mi moramo prej še mesto razpisati...

KLANDROVA: Saj ravno to mislim, recite naj ga razpišejo.

PETER: Prav, bom sprožil postopek...

KLANDROVA: Hvala, da ste ga sprožili... (Hoče oditi, pa se nekaj spomini. No, kaj sem že hotela reči, ni moja stvar, ampak tako, lahko bi mi že zaupali. Kremžar mi je vsako leto povedal, jaz pa sem potem pripravila. Saj veste, kakšen dan je danes... Jim boste pripravili, kakšno presenečenje...

PETER: Ne razumem...

KLANDROVA: No, dan žena, ni moja stvar, ampak...

PETER: Ja, dan žena bomo praznovali, kot se spodobi, v skladu s smernicami... Ne skrbite, presenetil jih bom, v pravem smislu presenetil...

KLANDROVA: Saj nič ne rečem, Kremžar je bil hudičev, ampak za take stvari pa je bil. Lani je kupil pol pujčka, jaz sem ga pa potem spekla... Če potrebujete tudi letos mojo pomoč...

PETER: Ne, hvala, bom že sam. In več ko pol pujčka... Tudi za vas, saj ste naša sodelavka in mogoče boste tudi redno nastavljeni...

KLANDROVA: Saj sem rekla, na obrazu se vam vidi, da ste dober človek...

(Peter že odhaja, pa ga še zadržuje) Na svidenje, torej... In če bi petnajstega že lahko začela... Na svidenje... In kdaj bo danes tisto presenečenje.

PETER: Poklical vas bom... Na svidenje... delo imam... (odide v svojo pisarno)

KLANDROVA: (že misli oditi, kar pride Helenca) O, dober dan.

HELENA: Dober dan... Ja, kaj pa je to. Kaj smo telefonska centrala.²

KLANDROVA: To so telefoni resnice. Novo oddajo bomo imeli po radiu. Telefon resnice, zdaj bo drugače....

HELENA: Kaj bo drugače.²

KLANDROVA: Ja, po telefonu bo prišla resnica, mi pa jo bomo kar toplo poslali v eter ali kako se žereče. Zato pa nas mora biti več. Novi direktor me je že prosil za sodelovanje; samo prošnjo še oddam.

Ampak, Helenca, tega pa nikomur ne povej, z direktorjem sva ravnokar sklenila... pripravil vam bo presenečenje za dan žena kot še nikoli. Jaz sem se mu ponudila, da bi spekla pufčka tako kot lani; pa ni hotel nič slišati, rekel je, da bo njegovo presenečenje še večje... verjetno se hoče prikupiti, pa bo dal za celega pufčka...

KADIVEC: Zdravo puncici ... Kako je Klan drova... kaj je novega s stvojem šim-om.² Kako mu gre.²

KLANDROVA: Kako mu gre.² Žejno. Pa bo v se v redu, sem že bila gori... Zdravniki in terapevti in neki psi... hologi mu zdaj spravljajo alkohol iz riti. Ne gre tako hitro, ko pa je celih petnajst let delal tako intenzivno ravno na tem področju...

Zazvoni telefon

KLANDROVA: Jezus, prvi telefon resnice... neposredna resnica... Tovariš direktor, tovariš direktor... izvolite... Dvigni Helenca, nova stran v zgodovini našega radia...

PETER: Kaj je.²

KADIVEC: Telefon resnice.

PETER: (steče in vzame slušalko v roke) Ja, ja, prav ste klicali... kar izvolite... Čakajte, da vzamem blok... ja, samoupravljalec brez imena... Nočete povedati imena... Kaj bi... a najebali... tudi prav... Torej; in-tegarcija velika svinjarija... politična finta, ja danes bo objavljamo. Kaj, vas ni pes povohal... ko ste imeli zgubo... zdaj bi morali reševati druge... dobro... ja, danes poslušajte, ob petih... hvala, javite se še kaj.

PETER: Sedi, Helenca in zapiši... Delavec je spregovoril... Torej: "Ne-podpisani samoupravljalci izjavljamo, da bi bila integracija naše tovarne traktorjev s tovarno kos velika svinjarija". Svinjarija... pika..."Ko smo sami živetarili in si odtrgovali od osebnih dohodkov, so v tovarni kos delili dobičke..." Sicer pa vidiš sama naprej... iz tega nekaj napiši...

KADIVEC: Čakaj... In to misliš objaviti.²

PETER: Seveda. Rekli smo, da nas zanima, kaj delavci mislijo in čutijo.

KADIVEC: Dovolj, da preberem svoje poročilo z včerajšnje seje..."Na včerajšnji seji je sindikalni svet ostro obojsdil nekatere gospodarske organizacije, ki nasprotujejo integracijskim procesom... Integracija je v bistvu racionalizacija našega gospodarstva, zato vsake lokalistične in separatistične interese sindikalni svet ostro obsoja..."

KLANDROVA: Mater, kaj pa zdaj... to je pa že politika, boljše da nisem poleg... (Gre)

PETER: Nič, oboje bomo objavili... Da se resnica prav spozna, je treba čuti oba zvona... Odlično... (hoče oditi)

HELENCA: Vprašam, če se bo tudi drugim zdelo to tako odlično...

KLANDROVA: (pride nazaj z listkom v roki) Tovariš direktor, tu je sestavek, ki ga je ravno kar oddal vratarju pesnik Siratka...

KADIVEC: Pazi se Peter, Siratke... ta šele je prava ppp --- acka.

PETER: Kar dajte sem... (Vzame sestavek in ga bere)

"VSILJIVOST CERKVE" "V zadnjem času smo priče vse intenzivnejšemu propagiranju Cerkve in katolištva. Duhovni očetje in matere so stopili iz svojega svetišča cerkve in se napotili med občane v naselja in stolpnice... Družino, Ognjišče, Slovenskega Kristusa, Marijino Devišstvo in druga glasila lahko kupimo že tudi v kioskih in prodajalnah tobaka. Naj prodajajo svoje liste še naprej lepo v cerkvi in na svojih shodih, ne pa v javnih lokalih... Ob tem omenimo, da se nekaterim maloprodajnim mrežam sredstev javnega obveščanja ne zdi vredno omogočiti, da bi lahko kupili občani recimo Komunista. Delavske enotnosti pa sploh ni več - v trafikah.

Kdaj smo lahko kupili v takem kiosku recimo ustavo. Naša graja velja tedaj tem novim, vse bolj vsiljivim metodam cerkve, po drugi strani pa našim prodajalcem, ki namesto n aprednega nudijo občan-om svetovnonazorsko n espremljiv tisk. Gusti Siratka..." "Honorar nakažite takoj." Prav, tudi to bomo objavili...

KADIVEC: Veš, ta Siratka... n-o, pa kaj me briga... Pojdi Helenca, bova posnela ta integracijski zos in protiversko neposredno resnico...

(odideta)

KLANDROVA: (odhaja)

Jesus, moje milico! (vise)
Saj jaz tudi grem, kaj pa še naj

PETER: (ostane sam) Niso še na moji strani, pa še že bojo..

MATILDA: Kje pa so drugi... Si sam.

PETER: Helenca in Kadivec snemata pr vi telefon resnice.

MATILDA: Madonca, saj res... Telefoni so že tu. Torej si mislil resno. Pa ti bo uspelo.

PETER: Zakaj ne bi.

MATILDA: Žal bi mi bilo, če bi se ti kaj zgodilo.

PETER: Kaj bi se mi naj zgodilo.

MATILDA: Vprašanje je, če bojo tvoje pošteno prizadevanje tudi tako razumeli... Vseeno mi je zaradi radia, za tebe bi mi bilo žal...

PETER: Če misliš pošteno, je vse v redu... In jaz res nimam nič za bregom. Vsi bojo sčasoma spoznali, da samo animiram samoupravno zavest in odgovornost ljudi, Matilda. Kaj mi tudi ti ne verjameš.

MATILDA: Verjamem, Peter. Tebi verjamem vse... Saj se tudi nič ne jezim nate, ker si pred tremi meseci govoril, da smo debeli mastni krapci. (ga objame) Ti, ti moja ščukica...

PETER: Tovarišica, Matilda, v službi sva in z nikomer ne morem biti bolj intimen kot z drugimi... In nobena ščukica nisem, tvoja pa še najmanj. Bolje, da je to jasna med nami...

MATILDA: A tako... hvala... tudi prav. Jaz sem ti hotela samo dobro... (Užaljena gre in prklinja) Preklet smrkapec...!

KADIVEC: (se prismeje) Kaj pa je bilo z Matildo, tako je prišla ven ko cigan...?

PETER: Nič, nič, samo tu ne bom dovolil nobenih intimnosti...

KADIV EC: Aja... je že začela... Veš tudi ona je šuka posebne sorte in vsaka šuka rada...

HELENA: Kaj je že kaj novega, to smo posneli...

Telefon.

PETER: Prej bi rekla, prej bi zvonilo... Čakaj... ne, kar ti vzami Franc to je zdaj vaše delo.

KADIV EC: Ja, kdo tam? Predsednik telesnovzgojenge društva Dravsko polje. Predmetni učitelj telesne vzgoje... Stojan Hadžiavdich... Komu vprašanje... funkcionarjem... zakaj je izpadel iz vseh lig... Koliko 75% vseh sredstev... dobro, danes popoldne ob petih...

PETER: Kaj je.

KADIV EC: Poslušaj! Helenca, stenografiraj... "Po našem dežrunem telefonu se je oglasil predmetni učitelj telesne vzgoje Stojan Hadžiavdich...

HELENA: Mehki č

KADIV EC: Zelo mehki... "z vprašanjem naslovljenim na vse tiste, ki so vsta ta leta na vse mogoče in nemogoče načine zvrtili denar za NK Ljubica, telesnovzgojna društva pa so životarila brez sredstev... Kako bodo zdaj opravičili ves ta denar, ki ga je v občinskem merilu pobral 75% omenjeni nogometni klub, zdaj pa izpadel iz vseh lig in podlih.

PETER: Odlično, to je odprt in živ dialog... Zdaj imamo oddajo takorekoč že gotovo... Za začetek več ko odlično... sedaj pa se počasi zberite. (Gre)

HELENCA: Znova in znova se sprašujem, če se bo tudi drugim zdelo vse to tako odlično.

KADIV EC: Mlad je še in naiven; ampak prav ima. Kdaj pa bo delal veter če ne zdaj, ko je mlad.

KREMŽARJEVA: (prihiti) Sem pozna, kaj? Vse dopoldne sem bila na seji krajevne skupnosti. Nič se ne zmenijo, samo preprjajo se zaradi slabih cest, ti pa moraš nekaj napisati... Kaj pa je to, smo telefonska centrala?

HELENA: Danes ob petih bo nova oddaja - telefon resnice.

KREMŽARJEVA: Saj je simpa - tičen mali, že to prednost ima, da ni moj mož.

KLANDROVA: Zdravo, ste vsi.²

KADIVEC: Skoraj.

KLANDROVA: Veste kaj, rada bi telefonirala možu v bolnico... pa rajši s službenim telefonom. Zdaj so ta k podražili, vi pa jih imate toliko... Sicer pa bom kmalu tu v službi, me je prosil direktor...

HELENA: Kaj res, saj si že zdaj bolj naša ko ne. Kar telefoniraj.

KLANDROVA: Ja... Fonza, dajte mi ~~psihiatrično~~ ⁴¹¹ psihiatrično bolnico...

Ja... hvala... bolnica... tovariša Klandra, prosim... ja, tovariša a²le koholika. Njegova žena, ja, kaj pa mislite... (Kadivcu in drugim) Malo moram počakati... Zdravo, oči, si ti...² Si trezen? Hvala bogu... Kaj praviš, naj pridem gor na proslavo Dneva žena...² Ne morem, res ne... novi direktor me je povabil... je rekel, da pripravlja veliko presenečenje večje ko lani... ja, mogoče celega pujčeka... Ja, gotovo kam ven, ker ja²z ne bom pripravljala tako kot lani... Kaj. Deklamiral boš... Kajuha. ^{Bom pa prišla} Krasno, res mi je žal... Na proslavo 1. maja ~~komu pa sigurno prišla~~, če boš še gori... A, Kje si mati... Adijo, ja Adijo... Res mi je žal... (odloži) Vidite, čisto drugačen je, deklamiral bo, Kje si mati...

KREMŽARJEVA: Kaj si rekla, kaj bo kakšna veselica za osmi marec, nič nam še ni povedal...

KLANDROVA: Meni je zjutraj povedal, presenetiti vas hoče...

PETER: Smo vsi...²

KLANDROVA: Jaz sem tudi zraven...

PETER: Kar ostan-ite.

HELENA: Ja, Matilde še ni...

PETER: Pokličite jo, takoj, bomo imeli tak leteči sestanek...

KREMŽARJEVA: Tilčka, na letečega...

PETERDA: Že gori, kaj gori.

KLANDROVA: Direktor je rekel, da se zberimo. Mogoče na boš povedal, kakšno presenečenje nam je pripravil za dan žena. Jaz bi se ga rada zdaj enkrat pošteno nasekala, zdaj ko mi ni treba paziti na mojega siromačeka.

MATILDA: Kaj si že pri nas v službi.

KLANDROVA: Ne še, ampak bom ... direktor me je že prosil.

MATILDA: Kaj imate še kaj za genialno oddajo Telefon resnice...

KADIVEC: Nekaj o nogometu ... Čuj, saj tvoj mož še hodi na nogometne tekme.

MATILDA: Ja.

KADIVEC: Pa je še funkcionar na sindikatu.

MATILDA: Jasno.

KADIVEC: No, potem pa preberi.

MATILDA: (bere) Tega ne bomo objavili.

KADIVEC: To pa kar lepo direktorju sama povej...

MATILDA: Z njim ne govorim... bom dala pismo.

PETER: (vstopi s črnimi mapami pod pazduho) Drage tovarišice, dragi kolega Kadivec! V prijetno dolžnost si štejem, da vam čestitam dan žena. Ta dan smo v preteklih letih nekako degradirali v dan veseljačenja in pijančevanja in mu tako odvzeli pomen. Kakor da si ženske ne zaslužijo, kaj drugega za svoj praznik. Ta popivanje, ta kosila, to pač ženski ni v čast, ampak jo ponižuje.

KLANDROVA: Zakaj bi me poniževalo, če se enkrat na leto zastonj najem in napijem.

PETER: Torej mislim, da moramo praznovati drugače, delovno. Zato menim, da je prav, če mi praznujemo angažirano, zato vam podarjam te v platno vezane izvode samoupravnega sprazuma. S tem vam tudi čestitam dan žena (se rokuje). Izvoli tudi ti, Kadivec, da boš enakopraven... Predlagam pa, da se dobimo popoldne ob petih in poslušamo naš prvi skupni uspeh oddajo Telefon resnice.

KLANDROVA: Kaj pa... da ne bo pujčeka.

KADIVEC: Ne bo pujčeka, sprazum bo...

MATILDA: Saj je nor.

HELEN A: Novi ljudje, nove navade.

KREMŽARJEVA: Veste kaj punce, popoldne se dobimo, gremo v restavracijo
n si ga same privoščimo, prideš Helenca.

HELENCA: Pridem, za-nalašč.

KADIVEC: Jaz grem z vami, saj sem zvedel, da sem enakopraven.

KREMŽARJEVA: Kaj pa ti, Klandrova?

KLANDROVA: Ne, jaz pa bom šla kar gor v bolnico na proslavo... Da me je
imel tako za norca... Fonza, dajte mi še enkrat bolnico... Ja, psihiatrijo
čna bolnica... Bi lahko dobila tovariša alkoholika Klandra. Ne, zakaj pa
ne... A vaje ima za proslavo... Bi mu rekli, da bom prišla na proslavo, da
letos ni pujčka, ampak sprazum, ja... Pa naj pazi, da se ne bo zmotil.

3. slika

Peter sedi sam v sobi, posluša oddajo Telefon resnice, ki se ravno izteka... Sam je.

MATILDIN GLAS: "... ki ga je v občinskem merilu pobral omenjeni nogometni klub zdaj pa izpadel iz vseh lig in podlig..." (Glasba) "Tako, dragi poslušalci, naša prva oddaja Telefon resnice je pri kraju. Prepričani smo, da ste v oddaji slišali kaj takega, kar vas je pritegnilo in vas bimo vas, da se nam tudi vi oglasite na telefon 21-461 in poveste svoje mnenje o kakem problemu. Nasvidenje, vaš Telefon resnice..." (Glasba...)

PETER: (se zadovoljen sprehodi po sejni sobi...) Škoda, da sem sam...

Telefon

PETER: Prvi odzivi, krasno! (dvigne slušalko) Halo, ja... Izvolite, prosim... Uredništvo Telefona resnice.. Kdo prosim, škofijski urad... Prosim... Koga boste tožili...² Radio in pesnika Siratko... Kje je sodeloval še lani...² v Novi Mladiki... nemogoče... Ja, sodeloval v verski literarni reviji... Nemogoče... Kako se bomo na sodišču zmenili... Seveda poznam ustavo... svoboda vere... ja, Saj vem... Tako... Hvala²jen Jezus... Haj Jezus... Zdravo! (odloži)

Začelo se je.

Telefon

PETER: (dvigne drugo slušalko) Izvolite, radio, šesta... Kdo...² Osebna žalitev...² Kdo pa pravi, da ste ravno vi dajali denar za nogomet...² Pa saj nisem jaz pisal... ljudje, občani tako mislijo... Kaj... jebe se vam, kaj mislijo občani... prav... Kaj, če vem, kdo ste vi...! Kar dajte, kaj vi veste, kdo sem jaz... Je pač izpadel... Zmleli me boste, kar dajte...

(Odloži)

KADIVEC: (pride že zelo nakresan) Zdravo, direktor resnice!

PETER: Si poslušal oddajo.

KADIVEC: Ne, praznujem dan žena.

PETER: Se je že začelo, veš.

KADIVEC: Raztrgale te bojo .

PETER: Saj me že poskušajo... kar prek telefonov.

KADIVEC: Kdo.

PETER: Vsi...

KADIVEC: Ne, na naše ženske mislim. Napile so se, postale so zgovorne in na tebe prihajajo.

PETER: Kako na mene.

KADIVEC: Čestitat dan žena. Prinesle ti bojo vsaka svoj sporazum, da se jim podpišeš.

Telefon

PETER: Nikar ne dvigni...

KADIVEC: Kaj je... Tu šesta... Vse najboljše za dan žena...

PETER: Si nor. Vprašaj, kdo je.

KADIVEC: Prosim, kdo pa je... A, sindikat... me, veseli tovariš sindikat. Občinski sindikalni svet ... me veseli, tovariš občinski svet... A tisto o integraciji... Ja, tisto, da se nočejo združiti, to je povedal delavec, ne mi... Mi smo delavski radio... Pa saj smo objavili tudi tvoje stalne... šče... (Petru) Pravi, da smo debatni klub... Hvala, zelo me je vesdilo... (Odloži) Veš, kaj pravi... jutri ob devetih se moraš javiti na sindikatu.

PETER: Pa kako si govoril z njimi, rekli bojo, da se norčujemo...

KADIVEC: Kaj se že bojiš... (Telefon spet zvoní.)

PETER: Nikar ne dvigni! Spet bo kaj...

Telefon kar naprej zvoní, oba poslušata, čez čas Peter dvigne

PETER: Halo, radio, šesta... A... kdo... A vi... Ja, jutri... ob devetih Drugo nadstropje... prav.... Zdravo.

KADIVEC: A so bili... (pokaže s prstom navzgor...)

PETER: Bili. Ne sprašuj, zdaj ne dvignem več...

Spet telefon, pa drug telefon, telefoni zvonijo, norijo...

PETER: Naj zvoní, naj zvoní, ne dvignem več... Glej, ta je od škofijskega urada, ta od funkcionarja, ta sindikat, ta, saj ne upam povedati...

KADIVEC: Na, spiј raje kaj.... (Mu da stekleničko vinjaka...)

(Pijeta, v tem pridejo Matilda, Kremžarjeva, Helenca... vse zelo okajene)

KREMŽARJEVA: Tovariš direktor, saj ne zameriš, da smo malo zamudile telefon resnice, študijske smo sporazum... Darilo za osmi marec...

MATILDA: Sporazum o medsebojnih razmerjih... Nobenih intimnih razmerij s ščuko...

PETER: Dajte mir, kabe... (Zbeži v svojo pisarno)

HELENA: (se sesede) Tak, zdaj pa ne grem domov... (Pojejo: Prej pa ne

gremo dam, da se bo delal dan...) (Helenca naenkrat plane v jok...)

Res, ja z ne bi šla rada domov... jaz ga nimam rada... Meni je tak strah doma, Franc... ti si edini, joj, kak mi je slabo... (Zbeži v eno od pisarn, išče stranišče...)

KADIVEC: Helenca, Helenca!

MATILDA: Kam pa ti za njo, saj vidiš, da ji je slabo...

KADIVEC: (zatuli ko pes in izgine za njo) AUUUUUUAUUUUU!

MATILDA: Vidiš, tako smo vse ~~haja~~ nesrečne, ena bolj ko druga.

KREMŽARJEVA: (se že joče) Jaz jaz sem bolj nesrečna, najbolj...

MATILDA: Kaj pa jaz... ki sem rojena za igralko, zdaj pa sem napovedovalka v tem provincialnem radiu... Otroka nisem hotela zaradi kariere.

Zdaj pa ne morem več... jaz sem najbolj nesrečna...

KREMŽARJEVA: Ne, jaz sem bolj...

Tulita, v tem se zasliši preko ponevedoma vklopljenega mikrofona kaj počneta v studiu Kadivec in Helena...

HELENIN GLAS: Franc stisni me, jaz sem tako nesrečna, najbolj nesrečna na svetu...

KREMŽARJEVA: Ne, jaz sem bolj...

KADIVEC: Mala moja, moja... samo danes Helenca, daj...

HELENA: Samo ne nocoj, kdaj drugič... Saj nisva sama...

KADIVEC: Pusti druge... Daj, Helenca...

HELENCA: Franc, Franc... pazi... daj... daaaj...

KADIVEC: Počakaj...

Kremžarjeva in Matilda gledata, poslušata, komaj razumeta... Čez čas pride Kadivec, cel razmšen...

KADIVEC: Kaj zijata... Mi pač ni stal... ^{se pravi,} Sem bral ... (Odide, čez čas priteče Helenca in se cmeri...)

HELENCA: Joj, kaj sem naredila, kaka sramota... Ubila se bom... (Zbeži)

MATILDA: Nikar, Helenca, počakaj... jaz sem tudi tak nesrečna (odide)

PETER: (iz svoje pisarne, še tudi okajen) Kaj vse to pomeni?

KREMŽARJEVA: Kaj pa jaz vem? ² Prejle smo ² se vse smejale, zdaj pa se jočemo.

PETER: Ne razumem.

KREMŽARJEVA: Saj ti ne boš nikoli razumel... Premlad si še... In moški si. Glej, Helenca, poročila se je, vse ima, moža pa nima rada... Matilda bi bila rada igralka, leta ji tečejo, redi se, pa napoveduje v šestem TOZDU radia Center. A ni to žalostno, povej... Jaz bi imela rada otroke, mož pa nič... Samo pravi, da sem sama kriva... Pa kaj bi jaz to tebi pravila...

PETER: Le govori, Katica, le govori. Tudi jaz sem potreben tople besede, rad bi nekaj naredil, vi pa se mi smejite... Rad bi resnico, pa je nihče noče...

KREMŽARJEVA: Saj vemo, da si dober... ampak... kam bi prišli, če bi drug drugemu govorili samo resnico... Poglej, naša privatna resnica je tak žalostna... Po mikofonu pa sploh ne moreš same resnice, ne moreš pa bog.

PETER: Saj mogoče imate prav, ampak, saj še vedel nisem, da ste ~~sv~~ v resnici vsi tako nesrečni... vsi tu... Ti moja, Katica... (Jo poboža)

KREMŽARJEVA: (se ga oprime) Tísi dober in pošten.

PETER: Revica.

KREMŽARJEVA: Ampak v sporazumih ni rešitve za nesrečne.

PETER: Saj vem.

KREMŽARJEVA: (ga boža) Dober.

PETER: Uboga Katica!

KREMŽARJEVA: Pošten!

PETER: Ti si uboga, Katica...

KREMŽARJEVA: Dober.

PETER: Katica...

(Sta že na tleh...)

KREMŽARJEVA: Dober in pošten.

PETER: Nesrečna...

KREMŽARJEVA: Veš... pazi~~ti~~pa ti ni treba...

Tema in glasba.... ~~klasična~~ ~~prejeto~~

IV.

KREMARJEVA, KADIVEC, HELENCA, MATILDA so v sejni sobi, vse kaže, da bi naj delali, v resnici pa se zavzeto pogovarjajo.

MATILDA: Mislim, da smo v teh treh mesecih dovolj videli in dovolj spoznali. Imeli smo več intervencij in opominov kot vse podružnice vsa leta nazaj.

KADIVEC: Vsaj mi ne udarimo po njem.

KREMŽARJEVA: Mogoče bi bilo za njega vseeno najboljšo, da gre. Če ne bo sam uvidel, da ni za to mesto, ga bojo oni s Centra zamenjali in to bo še slabše. Mož mi je tako povedal.

HELENCA: Kaj je Kremžar že spet tu.

KREMŽARJEVA: Ja, saj sem vso noč govorila z njim ravno o tem.

MATILDA: No, pogledjte, v teh treh mesecih je Kremžar že najmanj petkrat tu in ga opozarja, naj neha s tem telefonom resnice... mali pa nič... potem, ko smo v prvi oddaji napadli funkcionarje zaradi nogomet^{ans}a, prišli navz^{or} križ s sindikatom zaradi integracije, potem pa še skoro z vsemi direktorji podjetij, s krajevnimi skupnostmi, kulturno skupnostjo, društvom pisateljev... In vse zato, ker smo oddajali nekaj kar ^{ba}je mislijo ljudje in delavci...

KADIVEC: Kako baje... tako mislijo ljudje...

HELENA: Pa ja ne bomo vsi zdaj planili po malem. Hotel je samo dobro, mogoče je bil prenaiven...

KREMŽARJEVA: Jaz se bom zmenila z njim, če se strinjate... Najboljše je, da sem odide, ne.

KADIVEC: Če bo hotel...

HELENCA: Kje pa je Klandrova, tudi Klandrova glasuje danes... ²

KREMŽARJEVA: Klandrova je šla gor po Šimna, danes bo že tu in imel bo prvo protialkoholno oddajo...

KADIVEC: Ne vem, če je prav, kar delamo...

MATILDA: Veš, kaj Franc, zdaj pa mi je že dovolj tvojega cincanja...

Kaj, mar niste br ali Nedeljskega... Kje je Nedeljski, Helenca... a tu

KADIVEC: Daj mir s tem Nedeljskim... pa se ja ne bomo ozirali, če nas osirajo v nekih Pismih bralcev...

MATILDA: Kako ne, to je hujše kot vsak uvodnik... Poslušajte... "Samovoljne, avtokratske in kritikastrske metode dela v šesti podružnici radia Center... Ne le, da ta Podružnica pod novim vodstvom, v vseh mogočih oddajah, najbolj pa v kritikastrski oddaji Telefon resnice, napada in kritizira vseprek pod demagoškim geslom - "to so rekli delavci", vedno bolj se sodelavci zapirajo v svoj krog..."

No, upam, da je to dovolj, drugače nas bojo ukinili in vsi bomo zadovoljni, ne...

KREMŽARJEVA: Pojdite po svojih opravkih... jaz pa se bom tu zmenila z njim...

HELENA: Ja, najbolje da gre... veste meni je težko glasovati proti njemu, težko pa tudi za to, da naj ostane...

KADIVEC: Jaz ravno tako...

KREMŽARJEVA: Pojdite že... Saj že prihaja!

(Grejo v ostale pisarne in studio)

PETER: Dobro jutro.

KREMŽARJEVA: Dobro jutro, Peter.

PETER: Kje pa so drugi?

KREMŽARJEVA: Notri so vsi.

PETER: Prav, saj se moram pogovoriti s tak.

KREMŽARJEVA: Tudi jaz se moram pogovoriti s tak.

PETER: Tako ne gre več naprej. Razumeš, vedno ko vodim tvojega moža, me ima, da bi mu vse priznal... Glej, po eni strani se borim za resnico, po drugi pa ga varava z vsem tem med nama...

KREMŽARJEVA: S čim med nama... Že štirinajst dni te ni bilo...

PETER: Kaj vem, kako sem zlezel v to... Kadarkoli prihaja sem in me napada zaradi našega programa... mu ne morem pogledati v oči... na eni strani se borim za resnico... po drugi pa se lažem njemu v oči. Prevarala sem ga... prevarala sva ga oba...

KREMŽARJEVA: Kaj misliš, da on mene ni.

PETER: Vem, ampak to me ne opravičuje... Mislil sem, d-a je bilo le enkrat, en kratek stik.... Zdaj pa kar naprej... saj ne vem, kako se je začelo...

KREMŽARJEVA: Kako začelo... Ja, praznovanje dneva žena... Kratki stik, sporazum, nesporazum... Kaj se ne spomniš... Take stvari pa niso nikoli samo za enkrat...

PETER: Ne morem mu pogledati v oči... odločil se bom in mu bom vse povedal...

KREMŽARJEVA: Saj ni več treba, sem mu že jaz.

PETER: Kdaj?

KREMŽARJEVA: ²—Kdaj.—

KREMŽARJEVA: Nocoj.

PETER: Kaj je doma. ²

KREMŽARJEVA: Od snoči... kmalu bo prišel sem.

PETER: Sem. In kaj je rekel, ko si mu povedala. ²

KREMŽARJEVA: Smejal se je in ni verjel. Še ko sem mu ponovila, mi ni verjel. "Vsak drug prej, ko da bi te ta pišek," je rekel. "Kaj ga sploh ima," je vprašal in šele, ko sem mu vso stvar natančno opisala, je verjel.

PETER: Kaj pa zdaj. ²

KREMŽARJEVA: Ja, zdaj pa že verjame.

PETER: In kaj bo zdaj. ²

KREMŽARJEVA: Sem prihaja, zato sem tudi hotela govoriti s tabo.

Glej, danes bomo glasovali, če si svojo poskusno dobo uspešno prestal in Kremžar prihaja na sestanek s strokovnim mnenjem Centra.

PETER: Kakšno je zdaj strokovno mnenje Centra, si lahko mislim.

KREMŽARJEVA: Ko sem mu povedala... je vzel pištolo... najprej je rekel, da te bo ubil... Ko pa sem mu povedala, da sem noseča...

PETER: Kaj si. ²

KREMŽARJEVA: Noseča.

PETER: S kom.

KREMŽARJEVA: Z dnevom žena.

PETER: Kako se lahko norčuješ... s takimi stvarmi...

KREMŽARJEVA: Saj se ne norčujem, hvaležna sem ti.

PETER: In kaj je rekel on.

KREMŽARJEVA: Poslušaj! Nikar mi zdaj ni vsega ne pokvari... Poslušaj! Dobro ti hočem in rada te imam... Če ne zaradi drugega, pa zato, ker sem dokazala, da sem normalna ženska, ne pa jalovka. Pa tudi sicer si mi bil simpatičen s tvojo svojo ihto za resnico. Zato ti povem, da te tako ne mislijo pustiti na tem mestu. Direktor²ška mesta niso za take kot si ti. Pojdi lepo na Center, tam te čaka služba, moj mož pa prid nazaj za direktorja. Saj imam tudi jaz pravico do družine, zdaj ko bova z možem dobila otroka.

PETER: Mojega otroka.

KREMŽARJEVA: Mojega otroka.

PETER: Sedi, Katica, ne razburjaj se... Do konca pojdem s svojo poštenostjo... Če boš dobila otroka, potem se loči, poročila se bova kljub razlikam, saj otrok mora imeti očeta.

KREMŽARJEVA Ljubi bog, si ti naiven. Midva da bi se poročila. Stara koklja pa pišek, ki mu je komaj perje raslo. Kaj pa je sploh bilo med nama? Spodrs²ljaj... dan žena... alkohol... In zaradi tega naj se ločim...

PETER: Pa saj ne more biti on otrokov oče.

KREMŽARJEVA: Bo pa očim. Glavno, da mu bo otrok pravil ata.

Kakšna nesmiselna načela se pa greš. Sploh me vidva moška zdaj ne zanimata. Zdaj se je izkazalo... zmerom me je zmerjal... da sem jalova zdaj pa se vidi...

PETER: Tako, izrabila si me.

KREMŽARJEVA: Slišiš, ne delaj mi zdaj težav še ti. Poglej, kako sem črna pod očmi. Celo noč sem imela doma z možem revolucijo. Najprej j

vzel pištolo, da te bo ubil, zdaj pa ti prinaša darilo v zahvalo...

PETER: Tako ne gre.

KREMŽARJEVA: Tudi on je najprej kričal: Tako ne gre. Kako pa naj gre. Moža že imam, samo otrok nisva imela, ti pa tako potrebuješ prostora za svoje načrte. Sicer pa se z njim pomeni.

KREMŽAR: (prinese cel kup ravojev in rož) Zdravo! Kako si. Najprej rože (Ga objame in poljubi.) Hvala ti, Peter!

PETER: Ni zakaj!

KREMŽAR: Je, je. Saj sva ves čad mislila, da bi posvojila kakega otroka, zdaj pa bova imela svojega... mislim najinega.

PETER: Najinegaš..^l

KREMŽAR: Ne najinega... našega...

PETER: Saj smo znoreli... (Odnese vse v pisarno)

KREMŽARJEVA: Ne smeš mu zameriti, zanj je bil to prevelik šok.

KREMŽAR: Saj za mene tudi.

KREMŽARJEVA: Saj sva rekla, da ne bova znova vsega začela... Ti si imel cele ljubezniske romance, ~~xxxxxx~~ jaz pa le en kratek stik... kurzschluss...

KREMŽAR: Tale ščuka pa hiter rep...

(Izštudi ja pridejo ostali sodelavci)

MATILDA: Zdravo Kremžar, a že prevzemaš.

KREMŽAR: Kako misliš, prevzemaš.^l

KADIVEC: Če pa se že povsod govori.

KREMŽAR: Beži beži, to morate vi prej izglasovati.

MATILDA: Saj nimamo kaj glasovati, ste videli v Nedeljskem: "Avtokratske, samovoljne in kritikastrske metode dela..." Jaz vam rečem, da moramo spoštovati javno mnenje...

KADIVEC: No, smo rekli, da ne bomo zdaj vsi lopnili po njem.

KREMŽAR: Jaz vam lahko povehale to, kaj mislijo in mislimo gori na Centru.

MATILDA: Kaj.^l

KREMŽAR: Vamraje ne bom govoril, ker bi lahko rekli, da navijam za se.

MATILDA: Povej, da se bomo znali pravilno odločiti.

KREMŽARJEVA: Najboljše za malega je, da gre...

KADIVEC: A kaj bo z njim, če ga ne potrdimo.

KREMŽAR: Nič, na Centru ga čaka služba, ne sicer direktorska...ampak taka, da bo tudi lahko živel... Saj mi ne ubijamo ljudi...

PETER: (med vrati) Kaj je Klander že tu.

MATILDA: Kaj Klander.

KADIVEC: Je že nazaj.

PETER: Ja, danes nastopi. Matilda, ti imej z njim intervju, kar v oddajo. Rad bi govoril o škodljivosti alkoholizma in družbeni odgovornosti ob alkoholizmu...

MATILDA: Kaj takoj danes.

KLANDER: (vstopi z ženo) Ja, takoj danes!

KADIVEC: Zdravo, stari.

MATILDA: O, Klander, zdravo.

HELEN CA: Klander!

KLANDER: Zdravo, Silvo, kaj pa ti tu.

KREMŽAR: Kar tako.

KLANDER: Silvo, čakaj, diхни vame. (Kremžar dihne vanj) Kaj si pil.

KREMŽAR: Vinjak.

KLANDER: Zjutraj.

KREMŽAR: Ko bi vedel, kako noč imam za sabo. Pa sem ruknil kavo in veliki vinjak.

KLANDER: Veliki vinjak... Navsezgodaj... Pa ti si mi pravi delta alkoholik.

HELEN A: Kakšen alkoholik.

KLANDER: (predva) Po Jellinekovi lestvici imamo alfa, beta, gama, delta in ipsilon alkoholike. Delta alkoholiki pa so tisti, ki imajo sicer še možnost kontrole nad količino, nimajo pa več kontrole nad abstinenco. Ti ponavadi pijejo že zjutraj in med delovnim časom, vendar prikrivajo....

KREMŽA R: Veš, kaj Klander, kar pojdi z Matildo lepo not v studio in povej to raje poslušalcem v mikrofona...

PETER: Tovariš, Kremžar, čeravno baje že prevzimate, dovolite da zaenkrat še jaz vodim podružnico. Prosim, pridite v mojo pisarno...

KREMŽARJEVA: Ja, pri tem pa moram biti jaz tudi poleg.

MATILDA: Pojdi, Klander bomo posneli...

KLANDROVA: Lahko grem zraven.

KLANDER: Seveda... ti boš moj sobojevnik.

Odidejo, Helenca in Kadivec ostaneta sama

HELENA: Zakaj pa ti piješ, Franc.² Tebi res ni treba.

KADIVEC: Kdo ve.² Pravijo, da je dobro... za potenco.

HELENCA: Daj no, Franc.

KADIVEC: Helenca, veš... mogoče sem te preveč želel...

HELENCA: Daj, Franc... Mene je šedanes sram... Bila sva pijana...

KADIVEC: Nekam bova šla skupaj... vzela bova sobo... sama bova...

HELENCA: Že nekaj let govoriva tako... Jaz pa čutim, da bo vedno isto... tvoje kartice... malo spogledovanja... ob teh naših praznovanjih... sicer pa bo vse po starem... tvoja žena... moj mož... Če bova pijana, bova mislila, da lahko, če bova stregnjena bova vedela, da ne smeva...

KADIVEC: Ni res, Helenca... povem ti... Prihodnji teden grem na seminar v Bohinj, uredi si in pojdi z mano... tam boš moja..

HELENCA: Če pa ne morem, Franc... ne morem...

KADIVEC: Zakaj ne moreš... saj si rekla, da me imaš rada...

HELENCA: Seveda te ima rada.... ampak glej, kaj mi je naredil...

KADIVEC: Kdo.²

HELENCA: Mož.²

KADIVEC: Kaj ti je naredil...

HELENCA: Noseča sem...

KADIVEC: Kaj si... S kom...

HELENCA: Saj nisem jaz kriva, nazadnje je le moj mož...

KADIVEC: Noja... Saj je mogoče res edino tako možno živeti in se potihem varati, da bi lahko bilo drugače... In pomalem piti. Ne kakor Klander... Tudi zato, da piješ kakor Klander, moraš imeti korajšo. Mislim, da se na vse požrižgaš... mi pa lepo tako po malem pijemo in se varamo. Zato pa so njega lahko ozdravili, nas pa ne bo nihče...

HELENA: Franc, ne govori tako, meni je zdaj tako strašno...

KADIVEC: Meni... pa je zdaj tako krasno... Ta Peter bo odšel, moral bo iti. Čudno, vedno ká kdo odhaja od nas, mi je t ako, da bi najraje sam pospravil in odšel... Mogoče je to poraz, toda mislim, da je boljše za Petra, da res gre... ta voda ni za ščuke... zastrupljena, smrdljiva.

MATILDIN GLAS: "Za konec naše oddaje bomo govorili s tovarišem Klandrom, predsednikom pripravljalnega odbora za ustanovitev kluba zdravljenih alkoholikov. Tovariš Klander, kaj je namen vašega pripravljalnega odbora."

KLANDROV GLAS: "Alkoholizem je družbeno zlo. Ob tej bolezni ne trpi samo posameznik, ampak družina in vsa družba. Zato je nerazumljivo, da se družba tako indiferentno vede do tega problema."

MATILDIN GLAS: "Pojasnite prosim, zakaj mislite, da je družba in diferentna in kdo je za to odgovoren."

KLANDROV GLAS: "Ne bom zdaj omenjal, da se s tem problemom ukvarja vse premajhen krog entuzijastov, ne tega, da je alkoholizem povezan s tradicijo, saj praznujemo Slovenci z njim vse od rojstva, poroke do smrti. Zdaj z alkoholom praznujemo že tudi državne praznike. Celo najvišji odgovorni z banketi in zdravicami takorekoč spodbujajo k alkoholizmu. Poglejmo samo sprejeme in zdravice ob sprejemih odgovornih. Vedno s kozarcem šampanjca v roki in to prenaša celo televizija, tako da najširše množice vidijo, kako odgovorni pijejo celo med službenim časom. Ali je potem še potrebno reči, kdo je odgovoren za to družbeno zlo."

MATILDIN GLAS: "Boju proti alkoholizmu se bo v prihodnje pridružila tudi naša radijska podružnica, ki bo s posebnimi kratkimi oddajami, ki jih bo vodil tovariš Klander opozarjala na družbeno zlo. Sedaj pa nekaj

narodno zabavne glasbe..."

(Z mikrofona zaslišmo "sladko vince piti, to me veseli,
dobre volje biti, svoje žive dni..."

KADIVEC: Saj smo že vsi nori...

KREMŽAR: (divji iz pisarne) Kje je Klander, kaj je nor.¹

KLANDER: (iz studia) Si slišal, imel bom protialkoholne oddaje.² Radio mora vzagajati.

(Se že vsi zberejo)

KREMŽAR: Pa kaj ste tu vsi nori... Zdaj bodo odgovorni krivi za alkoholi-
zem.

KLANDER: Kaj se dereš, neprišteven si, spil si veliki vinjak...

KREMŽAR: To zdaj ni važno. Važno je, da se v tej podružnici vedno nekaj
namiguje, vedno nekogar zgoraj krivite za vsako sranje... Še ukinili vas
bojo...

(telefon)

PETER: (dvigne) Ja, tukaj šesta... (drugim) mater, komite.... Pasaj nis³
sem jaz govoril... Ja, Klander... trezen in prišteven... Priden, ja,
če bom še tu... (odloži) Si moral govoriti o sprejemih...

KLANDER: Boril se bom proti alkoholu z vsemi sredstvi.

KREMŽAR: Zdaj, ko smo vsi, bi lahko imeli sejo.

PETER: Dajte, sedite... Vsi vemo, zakaj smo se zdaj zbrali. Gre za to,
da se pogovorimo o moji nadaljnji usodi med nami. Pred dnevi so iztekli
trije meseci moje poskusne dobe... Po svoje se lahko s ponosom ozremo na
to obdobje, poskušali smo nekaj novega, nekaj smo tudi dosegli... Res s
mo s tem dvignili nekaj prahu... toda malo smo vznemirili to našo mlako.
Tako delo sicer ne prinaša pohval in višjih plač...

MATILDA: Ja, to je pa res...

PETER: Sicer pa... spregovorite vi...

KREMŽAR: Bom kar jaz... Kakor sem že rekel, smo na Centru budno spremlja
li razvoj podružnic. Z veseljem smo pozdravili vsak uspeh, za spodbuja
je pa smo največkrat rekli, da so rezultat neizkušenosti in mladosti

n ašega Petra. Če ga sedaj potrdite za vedno, pa seveda sprejmete nase odgovornost#... pomeni, da gre za vašo zavestno odločitev in opredelitev. Potem pa boste vsi skup nosili tudi posledice za to mladostno naivnost.

Vsi so tiho

PETER: Presekajmo ta molk. Prosim, naj dvigne roko tisti, ki je za to, da ostanem tudi po tej spreskusni dobi vaš direktor.

Nihče ne dvigne roke

PETER: Kdo je za to, da odidem.

Nihče ne dvigne roke.

PETER: Kaj torej.²

KREMŽAR: Ja, vzdržali so se.

KADIVEC: Ja, kaj bomo zdaj brez direktorja.²

KREMŽARJEVA: (vstane) Dovolite, kdo je za to, da se vrne Silvo za direktorja! Naj dvigne roko!

Nihče ne dvigne roke

KREMŽARJEVA: Kdo pa misli, da Silvo ne more biti direktor.

Nihče ne dvigne roke

KREMŽAR: Ja, kaj pa je zdaj to.²

PETER: Nič, vzdržali so se.

KLANDROVA: Ja, kaj bomo pa zdaj. Če je pa tak, bi pa lahko bil zdaj moj direktor, zdaj ko je trezen.

KLANDER: Mama. (Jo p^otegne za roko na stol)

KREMŽAR: Mislim, da je zadnji čas, da prevzamem besedo. Zdaj govorim kot človek, ne kot funkcionar. To sta namreč dve različni stvari. ~~Kot človek pa vam povem, da~~ ^{sem} ~~ste~~ lahko videli, da ni nihče dvignil

roke za to, da bi naj Peter ostal in nihče ni glasoval, da bi jaz ne smel priti nazaj. Zato sem vam hvaležen, ker bi se zdaj ~~postavil~~

rad vrnil iz prestolnice, ker z ženo pričakujeva otroka... In bi bil

po svoje kar hvaležen tovarišu Petru, da bi nama ne delal težav in se vrnil lepo na Center, kjer ga še vedno čaka delovno mesto... ne sicer direktorsko, ampak tako, da bo moral malo tudi delati...

KLANDROVA: Kaj je rekel...²

MATILDA: Kaj si rekel...

KREMŽARJEVA: Res je, zibali bomo...

KREMŽAR: Končno bom očka.

HELENA: Čestitam Katica, tako si si želela...

KADIVEC: Mater... same noseče...

KLANDER: To je pares novica... Toda, zdaj pa ~~res~~^{reš} nič več alkohola...

MATILDA: Čestitam obema... zdaj tudi ni razloga, da bi ne rešil še časti podružnice... zdaj tudi ne bi bilo prav, da bi bil še naprej zdoma, če boš očka.

KREMŽAR: Ja, očka bom.

PETER: Ni res! To ni res, da bo on oče.

KREMŽAR: Kako da ne. Noseča sem in to je glavno.

KLANDROVA: Seveda, to je glavno.

PETER: Ta otrok bo moj... Se spomnite... za dan žena...

KREMŽARJEVA: In kaj potem...²

KREMŽAR: In kaj potem, glavno, da mi bo otrok pravil ata.

MATILDA: A tako... nam sprazum, njej pa... lep direktor... Ti nimaš niti moralnih ^{političnih} kvalit, da bi bil naš direktor... Izrabil je službeni položaj in takorekoč posilil sodelavko...

KREMŽARJEVA: O, nič posilil...

PETER: In tudi Kremžar ne prihaja zdaj nazaj, da bi rešil podružnico, tudi on ni bil uspešen doli na Centru, pa mora nazaj... to pa je resnica... čista resnica...

MATILDA: Resnica, spet resnica... In kaj smo imeli doslej od te tvoje resnice. Točko vredno nula celá sedemindeset, ja.

PETER: Resnica je...

KREMŽAR: In kaj potem...

KLANDER: Saj res in kaj potem...

KADIVEC: In kaj potem, če je res, kar praviš...

PETER: Vam ni do resnice...

KREMŽAR: Kar sam jo imej...

PETER: To je mlaka s krapí... ščuke pa ni...

MATILDA: Hvala, to lekcijo že poznamo...

PETER: Ampak resnica...

KREMŽA -R: Pojdi že nekam s svojo resnico...

PETER: Saj grem... (odide)

MATILDA: Končno.

KADIVEC: Ta je že dvakrat odšel od nas...

MATILDA: Saj je moral iti...

KREMŽAR: Vidite, pa smo spet vsi na kupu... Klander je tu... zdrav...

MATILDA: Ščuka paje odplavala...

KLANDROVA: Ti hudiček ti praktičanski... delal je za resnico... naredil pa je otroka...

KREMŽA R: Katica... v pisarni je pripravljeno... prinesi bomo proslavili...

KREMŽA RJEVA: (prinese polno naročje steklenic...) Silvo darilo pa je pozabil...

KLANDROVA: Kakšno darilo...

KAIDEVEC: Za trud in za - malega...

KLANDER: Prav pa ni bilo, vsaj poslovili bi se lahko od njega kot smo se takrat od Kremžarja...

KREMŽAR: Tovariši, spijmo ta prvi kozareš, ko s^čmo spet skupaj, v njegov spomin... Nič hudega mu nismo storili... Obljubljam, da bom zdaj uredil najprej naše osebne dohódke... Sedaj vsaj vem, kako to gre... Samo nobenega nasilja in tveganja... S taktiko se daleč pride. Prijatelji, to je pot po kateri hodim. Ni me strah in ni me sram in z jasnim čelom stojim pred vami... Kdor mi more kaj očitati, naj ne trči z mano...

VSI: Na zdravje!

Klander ni pil...

KLANDER: Jaz ne bom.

KREMŽAR: Ti si proti meni.

KLANDER: Ne, ampak sem zdravljén... Tudi vi tovariši, alkohol je družbeno zlo .

Vsi se sm-ejejo...

HELENA: Joj... (Se on-e svesti in pade na stol ali tla...)

KREMŽARJEVA: Jezus, kaj je...

KADIV EC: Noseča je...

bravirano
KLANDROVA: Joj, ona tudi... ²malim... Petrom...

KADIV EC: Ne... ²

MATILDA: A s tabo...

KADIV EC: Ne...

KREMŽARJEVA: S kom pa... ²

HELEN CA: Z' možem... Dajt-e mi vode...

MATILDA: A z možem... to ni nič...

KREMŽAR: Sem rekel, spijmo kaj...

KLANDER: Ne pijte, alkohol je zlo...

KLAN DROVA: Veš, možek, jaz nisem zdravljena.

Pijejo, muzika, pešje...

KREMŽAR: Ampak o tistem... resnici... otroku... niti besede...

Glasba, plešejo, norijo... le Klander si zgrožen zatiska ušesa...